

M\ V 8 k - h k \ 8 k ° U @ M ° o @ U

M ° o @ U			
\ u y k y U O * k ° o - o o @ \ V o			
f @ \ u y k y U			
" HO) Hk H "			
374. YE L TEDAR K Z N C R VE EIKENLER	Dr. Ö r. Üyesi Mehmet Fatih ACAR		
346. TÜKET C N N KARANLIK YÜZÜ	Ö r. Gör. Özlem TA TEPE	Dr. Ö r. Üyesi Fatma rem KONYALIO LU	Doç. Dr. Pınar AYTEKN
380. SAAS APPLICATION ON CUSTOMER EXPERIENCE MANAGEMENT	Nihat TAV AN	Dr. Ö r. Üyesi Cem DURAN	
361. T CAR LEFİMELER N OTOMOB İLER Ç N KATKILI KUR UNSUZ BENZ N ALTERNAT FLER N N AHP YÖNTEM LESİRALANMASI	Ö r. Gör. Dr. Murat Kemal KELE	Doç. Dr. A kan ÖZDA O LU	Volkan GENÇ
381. SÜRÜCÜLER N ARAÇ MEMNUN YET VERİSKALGİSİ: B R N TEL ÇALI MA	Merve Gül KARABULLU	Dr. Ö r. Üyesi Ye im ÜZÜMCÜO LU ZHN	
f @ @ \ u y k y U			
" HO) Hk H "			
358. AYM KARARLARI I İ NDA CUMHURBA KANLI İ KARARNAMELER N N KONU BAKIMINDAN KAPSAMI VE SINIRLARI	Dr. Ö r. Üyesi Gonca EROL		
362. THE IMPROVEMENT OF THE RIGHT TO INTERPRETATION IN THE UNITED STATES OF AMERICA	Ar . Gör. Gülçin DEM RCAN		
359. VENEZUELA'DA GER ÇA İRMA HAKKI VE UYGULAMASI	Dr. Ö r. Üyesi Gonca EROL		
364. 1982 ANAYASAL DÜZEN NDE Ö RETİM ELEMANLARININ KÜRSÜ HÜRR YET	Dr. Ö r. Üyesi Ümit GÜVEY		
360. ABD EYALETLER NDE YEREL YÖNET İMLER: NEWYORK VE CALIFORNIA ÖRNEKLER ÜZER NDEN KAR İLA TIRMAI NCELEME	Dr. Ö r. Üyesi Gonca EROL		
f @ @ @ \ u y k y U			
" HO) Hk H "			
264. BA KA B R N N SÜREKL BAKIMINA MUHTAÇ DERBEDE A İR ENGEL ÇOCU U BULLUNAN KADINLARIN BAKIM EME NE YÖNEL K 5510 SAYILI YASADA YER ALAN DÜZENLEMELER VE DE ERLEND R İMES	Dr. Ö r. Üyesi Dilek DULAY YANGIN		
266. YAPAY ZEKA KAVRAMINA DARE HUKUKU AÇISINDAN B R YAKLA İM	Ar . Gör. Onur KAPLAN		
296. YER GÖSTERME KORUMA TEDB R BAKIMINDAN KARAR VERMEYE YETİKL MAKAM	Dr. Ö r. Üyesi Ahi KARAKURT EREN		
349. PANDEMİ KO ULLARINDA B R GEREKLL K OLARAK ULLUSLARARASI B RL VE DAYANI MA	Ar . Gör. Mehtap KAY USLUZAKBAY		
297. CEZA MUHAEMES NDE UZLA TIRMACI	Dr. Ö r. Üyesi Ahi KARAKURT EREN		
@ CE \ u y k y U			
" HO) Hk H "			
378. TURKEY AND THE MEASURES TAKEN BY THE STATE WITHIN THE SCOPE OF THE PANDEMIC IN THE WORLD COVID-19 EVALUATION OF THE SOCIAL STATE PRINCIPLE CONTEXT	Dr. Ö r. Üyesi Bayram DO AN		
392. YEN KORANAV RÜS (COVID-19) KAZASI SAYILIR MI?	Dr. Ö r. Üyesi Özkan BİGL L		
354. KORONOV RÜS (COVID-19) SALGINININ ANON M RKET PAYSAAH PL HAKLARINA ETK S	Dr. Ö r. Üyesi Sedat SEYMAN		
373. COVID- 19 SALGINININ ULLUSLARARASI T CAR SÖZLE MELEERE ETK S	Dr. Ö r. Üyesi Murat AHN		
393. COVID 19 SALGINI ÇERÇEVES NDE MEDEN USUL HUKUKUNDA ALLEN LK İKES	Dr. Ö r. Üyesi Ebru AYCHEL		
CE \ u y k y U			
" HO) Hk H "			
268. 2014 SONRASI DÖNEMDE AB' N N KARADEN ZDE KAR İLA T I TEHD İTLER	Dr. Ö r. Üyesi Sıla Turuç BAYKARA		
372. ALMANYA' NIN TÜRK YE LE Dİ T CARET VE ZM R BAZINDA B R DE ERLEND RME	Dr. Ö r. Üyesi Dilara SÜLLÜN		
379. AVRUPA B RL RUSYA L K İLER NDE ORTAK KOM ULLUK SORUNU	Dr. İkin M KAYILOV		
348. INDUSTRIALIZATION, EDUCATION AND UNIONS AS REPRESENTED IN CHARLES DICKENS' HARD TIMES	Dr. Ö r. Üyesi Mehmet Akif BALKAYA		
394 KU AK VE SINIF İKSEN NDE ZM R DE KADINLARIN KAMUSAL ALANA KATILIMI: SÜREKL LKLER VE DÖNÜ ÜMLER	Dr. Ö r. Üyesi Faika ÇEL K	Dr. Ö r. Üyesi Feyza SAYAN CENG Z	
CE @ \ u y k y U			
" HO) Hk H "			
368. STENMEYEN ÇIKTILARA SAHP VA LE AVRUPA B RL ÜLKELE R N N EKONOM -ÇEVRE ETK LE ML ETK NL K DE ERLEND R İMES	Dr. Ö r. Üyesi Metin ÖNER	Prof. Dr. Mine YILMAZER	
357. YEN B R YOKSULLUK ÖLÇÜM YÖNTEM OLARAK KÜRESEL ÇOK BOYUTLU YOKSULLUK İNDEKS N N DÜ ÜK GEL RL ÜLKELE R BA LAMINDA DE ERLEND R İMES	Prof. Dr. Bedriye TUNÇ PER	Dr. Ö r. Üyesi Eytül KABAĞCI GÜNAY	
356. ASTIM HASTALARININ YA AM KAL İTLER N N STAT STİKSEL YÖNTEMLERLE HESAPLANMASI	Dr. Ö r. Üyesi Güral BİLEK		
376. HASTA B NA SENDROMU	Doç. Dr. Ban ÖZTUNA	Ö r. Gör. Dr. Kezban ÖZÇEL K KAYNAK	
371. KNOWLEDGE MANAGEMENT AND SERVICE CONTINUITY MANAGEMENT PROCESSES BASED ON COBIT AND ITIL FRAMEWORKS	Dr. Ö r. Üyesi Betül AYGÜN		

Kongre kurulları kongre programında değişiklik yapma hakkına sahiptir.

III.ULUSLARARASI SOSYAL BİLİMLERDE KRİTİK TARTIŞMALAR KONGRESİ

20-22 Kasım 2020, İzmir

III.Uluslararası Sosyal Bilimlerde Kritik Tartışmalar Kongresi Bildiri Özetleri Kitabı'nın içerisinde yer alan tüm metin, resim ve içeriklerin telif hakları Kongre Düzenleme Kurulu'na aittir. İçerikler hiçbir şekilde basılı veya elektronik bir ortamda izinsiz kullanılamaz, kopyalanamaz ve yayınlanamaz.

Aralık 2020

Editör: Prof. Dr. Bedriye TUNÇSİPER

Kapak ve Sayfa Tasarım: Serkan ÇANKAYA

Dizgi: Eylül KABAKÇI GÜNAY, Alev ÖZER TORGALÖZ

KURULLAR

KONGRE BAŞKANI

- Prof. Dr. Bedriye TUNÇSİPER (İzmir Demokrasi Üniversitesi)

DÜZENLEME KURULU

- Prof.Dr.Hüseyin AKAY
- Prof.Dr.Derya ALTUNBAŐ
- Prof.Dr.Cevdet Alptekin KAYALI
- Prof.Dr.Duygu KIZILDAĞ
- Doç.Dr.Serkan ÇANKAYA
- Doç.Dr.Funda ÇOBAN
- Doç.Dr.Musa GÖK
- Doç.Dr.Ferhat TOPBAŐ
- Dr.Öğr.Ü.Betül AYGÜN
- Dr.Öğr.Ü.Günel BİLEK
- Dr.Öğr.Ü.Ekin ERDEM
- Dr.Öğr.Ü.Ümit GÜVEYİ
- Dr.Öğr.Ü.Eylül KABAĞÇI GÜNAY
- Dr.Öğr.Ü.Dilek KARAMAN

- Dr.Öğr.Ü.Rükan Kutlu KORLU
- Dr.Öğr.Ü.Ece KUZULU
- Dr.Öğr.Ü.Alev ÖZER TORGALÖZ
- Dr.Öğr.Ü.Dilara SÜLÜN
- Arş.Gör.Oğuzcan AKDEMİR
- Arş.Gör.Gülçin DEMİRCAN
- Arş.Gör.Betül EĞLENOĞLU
- Arş.Gör.İsmail Hakkı ÜNAL
- Metin AKBULUT

BİLİM KURULU

- Prof.Dr.Bülent AÇMA
- Prof.Dr.Erdinç ALTAY
- Prof.Dr.Başak ATAMAN
- Prof.Dr.Ahmet AY
- Em. Prof.Dr.Canan AY
- Prof.Dr.Osman AYDOĞUŞ
- Prof.Dr.Mehmet BAŞAR
- Prof.Dr.Ercan BAYAZITLI
- Prof.Dr.Ruziye COP

- Prof.Dr.Tarkan ÇAVUŞOĞLU
- Prof.Dr.Özhan ÇETİNKAYA
- Em.Prof.Dr.Zeynel DİNLER
- Prof.Dr.Ömer Selçuk EMSEN
- Em.Prof.Dr.Cemil ERTUĞRUL
- Prof.Dr.Cevat GERNİ
- Prof.Dr.Ramazan GÖKBUNAR
- Prof.Dr.Ali Kemal GÜRBÜZ
- Prof.Dr.Ahmet İNCEKARA
- Prof.Dr.Kerem KARABULUT
- Prof.Dr.Semra KARACAER
- Prof.Dr.Zeynep KARAÇOR
- Prof.Dr.Oğuz KARADENİZ
- Prof.Dr.Hasan KAZDAĞLI
- Prof.Dr.Julide KESKEN
- Prof.Dr.Recep KÖK
- Prof.Dr.Abdullah KUZU
- Prof.Dr.C.Coşkun KÜÇÜKÖZMEN
- Prof.Dr.Sedat MURAT

- Prof.Dr.Sinan NARDALI
- Prof.Dr.Yaşar ONAY
- Prof.Dr.Semra ÖNCÜ
- Prof.Dr.Pınar Süral ÖZER
- Prof.Dr.Işıl ÖZKAN
- Prof.Dr.Abıttir ÖZULUCAN
- Prof.Dr.Serap PALAZ
- Prof.Dr.Metin SABAN
- Prof.Dr.Haldun SOYDAL
- Prof.Dr.Ayşe ŞAHİN
- Prof.Dr.Ahmet ŞAHİNÖZ
- Prof.Dr.Fatma TEKTÜFEKÇİ
- Prof.Dr.Ercan UYGUR
- Prof.Dr.Doğan UYSAL
- Prof.Dr.Yaşar UYSAL
- Prof.Dr.Mustafa Erkan ÜYÜMEZ
- Prof.Dr.Asif YOLDAŞ
- Doç.Dr.Asena ALTIN GÜLOVA
- Doç.Dr.Pınar AYTEKİN

- Doç.Dr.Emine FIRAT
- Doç.Dr.Ufuk GENÇEL
- Doç.Dr.Burak HERGÜNER
- Doç.Dr.Hakan HOTUNLUOĞLU
- Doç.Dr.Özge KARAEĞE
- Doç.Dr.Ferhan SAYIN
- Doç.Dr.Ecehan YEŞİLOVA ARAS
- Asst. Prof. Didem TAŞER ERDOĞAN

DAVETLİ KONUŞMACILAR

- Prof. Dr. Danilo DELA ROSA REYES-University of Philippines
- Dr. Prof. Dr. Jonathan PAQUETTE-University of Ottawa
- Dr. Tetyana KHOLOD-John Cabot University
- Asst. Prof. Didem TAŞER ERDOĞAN – Brunel University

ÖNSÖZ

İzmir Demokrasi Üniversitesi tarafından 2018 yılında İzmir Seferihisar’da I. Uluslararası Sosyal Bilimlerde Kritik Tartışmalar Kongresi (The 1st International Congress on Critical Debates in Social Sciences-ICCDSS) ve 2019 yılında İzmir Çeşme’de düzenlenen II. Uluslararası Sosyal Bilimlerde Kritik Tartışmalar Kongresinden (The 2nd International Congress on Critical Debates in Social Sciences-ICCDSS) sonra III. Uluslararası Sosyal Bilimlerde Kritik Tartışmalar Kongresini 21-22 Kasım 2020 tarihleri arasında gerçekleştirmiş bulunmanın heyecanını yaşamaktayız. Pandemi süreci nedeniyle bu yıl kongremizi Microsoft Teams platformu üzerinden online olarak düzenlemiş bulunmaktayız. Kongre kapsamında sunulan özet bildirimlerinden oluşan bu çalışma; işletme, iktisat, uluslararası ilişkiler, siyaset bilimi ve hukuk gibi birçok farklı bilim dalına ait konular üzerine hazırlanmış olup, sosyal bilimlerin zenginliğini bizlere yansıtmaktadır.

Bu kongrede değerli bilimsel çalışmalarını paylaşan tüm konuşmacılara, hakemlere, yazarlara ve organizatörlere teşekkür ederim. Bu Bildiri Özetleri kitabı, sözü geçen kişilerin yalnızca katkılarının, zamanlarının ve çabalarının değil, aynı zamanda bilime olan bağlılıklarının da bir sonucudur. Özet bildiri kitabında yer alan yüksek kaliteli çalışma özetleri, bu alanlarla ilgilenenler için kapsamlı bir dokümantasyon işlevi de taşımaktadır. Farklı disiplinlerde yazılmış 47 bildiri özetini bünyesinde bir araya getiren bu kitabın akademik dünyaya katkıda bulunmasını dilerim.

Prof. Dr. Bedriye TUNÇSİPER

Kongre Başkanı

Bildiri ID: 264

BAŞKA BİRİNİN SÜREKLİ BAKIMINA MUHTAÇ DERECEDE AĞIR ENGELLİ ÇOCUĞU BULUNAN KADINLARIN BAKIM EMEĞİNE YÖNELİK 5510 SAYILI YASADA YER ALAN DÜZENLEMELER VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Dr. Öğr. Ü. Dilek DULAY YANGIN, *Manisa Celal Bayar Üniversitesi*

Sosyal güvenlik sistemi ile güvence altına alınan risk kategorilerinin esas olarak yaşlı, çocuk yahut hasta bakımı gibi ev içi yükümlülükleri bulunmayan çalışanlar veya iş arayanlar esas alınarak düzenlenmesi özellikle toplumsal cinsiyete dayalı işbölümünün bir sonucu olarak ailenin ihtiyaç duyduğu bakım ve ev işi hizmetlerini gören kadınların sosyal güvenlik sisteminin dışında kalmaları ve mevzuatın risklere karşı getirdiği olanaklardan faydalanmak için gereken koşulları sağlamakta güçlüklerle karşılaşmaları sonucunu doğurmaktadır. Hem fiziksel hem de duygusal emek sürecini içeren bakım, kadın emeği yoğun bir hizmet alanı olarak karşımıza çıkmakta olup ataerkil yapı içerisinde ilgi ve şefkati de bünyesinde barındırdığından genellikle kadına ait bir iş yahut kadın işi olarak ele alınmaktadır. Bakım hizmetlerinin ailenin mahremi içerisinde kabul edilmesi bu emeği görünmez kılmakta ve ataerkil düzen içerisinde kadınlık rolünün gereği olarak değerlendirilmekte olup toplumsal cinsiyet eşitsizliğini pekiştirici bir işlev görmektedir. Sağlıklı ve yetişkin aile üyelerinin yanı sıra hasta, engelli, yaşlı ve çocuk bakımı ihtiyacı evde kadın tarafından ücretsiz olarak karşılanmakta, bakıma harcanan emek ve zaman kadınların istihdama dahil olma sürecini sekteye uğratmaktadır. Sosyal güvenlik mevzuatının kayıtlı bir biçimde fiilen çalışma olgusunu esas alması, ev içerisinde ücretsiz bakım emeği sunan kadınların emeğini görünmez hale getirmektedir. 5510 Sayılı Kanun Ek md.9 kapsamında sigortalı sayılacak olan “ev hizmetleri” çocuk, yaşlı veya bakıma ihtiyacı olan kişilerin bakım işlerinin aile bireyleri dışındaki kişiler tarafından yapılması şeklinde tanımlanmış olup, aile üyesi kadının ev içi bakım hizmeti kapsama alınmamıştır. Bu durum evlerde yerilen getirilen bakım hizmetinin bir görevden çok, aile bireyleri arasındaki yükümlülük ilişkisinin bir gereği olarak algılanmasının yansması olarak karşımıza çıkmaktadır. Sosyal güvenliğin prim ödeme ve çalışmayı esas alan yapısı, evde bakım hizmeti sunması sebebiyle çalışma hayatına dahil olmayan yahut ara veren kadınların sosyal güvenlik şemsiyesi dışında kalmasına ve bağımlı sigortalı statüsünde olmasına sebep olmakla birlikte sosyal güvenlik mevzuatımızda doğum borçlanması, analık sigortası kapsamında sağlanan geçici iş göremezlik ödeneği, ağır engelli çocuğu bulunan kadın sigortalıya sağlanan erken emeklilik hakkı, ev hizmetleri gören kadınların sigortalılığı, emzirme ödeneği, ölüm sigortası kapsamında sağlanan haklardan hak sahibi sıfatıyla faydalanma, kadınların yardımcı üreme yöntemi tedavilerinden faydalanma olanağı, kendisine şiddet uygulanan kadına sağlık hizmeti sunulması gibi kadınlara özgü düzenlemelerde göze çarpmaktadır. Tebliğimizin konusunu oluşturan 5510 sayılı Yasa md.28 hükmü bakıma muhtaç ağır engelli çocuğu olan kadın sigortalıların hem sigortalılık süresi hem de emeklilik yaşı bakımından daha

kolay emekli olmalarına ve kadının bakım emeğinin sosyal güvenlik hukuku kapsamında görünür kılınmasına imkan sağlayan bir düzenleme olup ilk defa 5754 sayılı Kanun'la sosyal güvenlik mevzuatımıza eklenmiştir. Anılan düzenleme ağır engelli çocuğu bulunan kadın sigortalılara gerek yaş gerekse sigortalılık süresi bakımından önemli avantajlar sağlamakla birlikte çeşitli yönlerden eleştirilebilir nitelikte olup tebliğimizde mevcut düzenlemeyi değerlendirip olması gereken hukuk bakımından önerilerimizi sunmaya çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Kadının ev içi bakım emeği, ağır engelli çocuğu bulunan kadınların erken emeklilik hakkı, ev içi bakım emeğinin görünür kılınması

COVID-19 SALGINININ KÜRESELLEŞME TARTIŞMALARINA ETKİLERİ

Doç. Dr. Mustafa Lütfi ŞEN, Sakarya Üniversitesi

Doç. Dr. Şerif ÖNER, Balıkesir Üniversitesi

2020 yılının ilk günlerinde açıklanan COVID-19 salgını insanlığın karşılaştığı ilk salgın deneyimi değildir. Tarihsel kayıtlara göre MÖ 426'da görülen Atina Vebası ile başlayan salgın deneyimi Milenyum yüzyılında da devam etmektedir.

Tüm salgın deneyimlerinde toplumsal yapıyı derinden etkileyen sonuçlar ile karşılaşmıştır. Örneğin Atina Vebası, dönem itibarıyla kentin kurallarında ve kimliğinde önemli değişiklikler ile sonuçlanmıştır. 1918 İspanyol Gribi devam eden 1. Dünya Savaşı'nın sona erdirilmesinde baskı unsuru olmuştur. Bu salgının özellikle Amerikan toplumu üzerinde oluşturduğu sosyo-ekonomik etki Great Depression'u ortaya çıkarmıştır. Kaosu aşmak için Amerikan Devleti New Deal programını uygulamaya koymak zorunda kalmıştır. Salgınlar ile toplumların yaşadıkları değişimler arasında doğrudan korelasyon kurmak mümkün değildir. Ancak yaşanan salgın deneyimlerinin yerel, bölgesel ve uluslararası düzeyde sağlanan değişimlere hiçbir etkisi olmadığını söylemek de eksiktir. Yaşadığımız pandemi sürecinden edindiğimiz izlenimler ve güçlü veriler eşliğinde benzer bir ilişki biçimini COVID-19 ile küreselleşme arasında kurmak mümkün görünmektedir.

Küreselleşme olgusu tarihsel süreç içinde düşünce bazında veya teorik düzeyde üzerinde durulan bir konu olmakla birlikte, 20. yüzyılın gelişen iletişim teknolojisi sayesinde uygulama platformuna taşınmaya başlamıştır. Ekonomik, siyasal vb. alanlarda yaşadığımız dönüşümler küreselleşme olarak tanımlanırken, Dünya küresel bir köy olarak kabul edilmektedir. Küreselleşme ile toplumlar arası ortadan kalkın fiziksel mesafe sosyo-ekonomik yaşamın tüm dinamiklerini ve aynı zamanda yönetsel modelleri etkilemiştir. Örneğin artan rekabet koşulları ekonomik açıdan yeni normların oluşmasına neden olurken iletişim teknolojisindeki gelişmeler toplumları ve bireylerin arasındaki iletişim becerilerini arttırmıştır. 2007-2008 mali krizinden hasar alan küreselleşme olgusu COVID-19 ile ortaya çıkan koşullar altında yine ve yeniden ama bu defa daha güçlü bir şekilde sorgulanır olmuştur. Kissenger'ın COVID-19 sürecinde ABD ve Dünya liderlerine "liberal dünya düzeninin ilkeleri korunmalıdır" şeklinde şerhi düşmesi küreselleşme konusunda duyulan rahatsızlığı önleme girişimi olarak değerlendirilmektedir. Ancak bu çıkış Ocak 2021'de yapılacak Dünya Ekonomik Forumu Toplantısının ana temasının "Büyük Sıfırlama/ The Great Reset" olarak belirlenmesine engel olmamıştır.

Tebliğ konumuzu belirlerken bizi motive eden temel unsur küreselleşme konusunda mevcut sorgulama alanlarının COVID-19 ile ileri aşamaya taşınması olmuştur. Bu çerçevede çalışmamızda COVID-19 salgını ile küreselleşmeye ilişkin hasar raporu oluşturmaya, mevcut gelişmeleri ve tartışma akslarını belirleyerek büyük resmi ortaya koymaya çalışacağız.

Bildiri ID: 266

YAPAY ZEKA KAVRAMINA İDARE HUKUKU AÇISINDAN BİR YAKLAŞIM

Dr. Onur KAPLAN, *İstanbul Bilgi Üniversitesi*

Teknolojiye bağlı sanayileşme olgusunun gelişmesine koşut olarak dijitalleşmenin küresel ölçekte değer kazanması, çeşitli bilişim araçlarının günlük yaşamda kullanılabilirliğini artırmıştır. Bilindiği üzere, günlük yaşamımızın sağlıklı biçimde devam edebilmesi yönünden çeşitli faaliyetlerin idari makamlar tarafından yürütülmesi gerekmekte olup, bu faaliyetlerin yerine getirilmesi açısından para ve personel unsurlarının yanında mal unsuruna da ihtiyaç bulunmaktadır. Bununla birlikte, idari makamların pozitif hukuk kurallarıyla kendilerine verilen görevleri ifa edebilmesi için; günümüz koşullarına uyarlamalar yapması ve bu doğrultuda hareket etmesi icap etmektedir. Zira teknolojik gelişmeleri takip etmeyen ve bu doğrultuda uyarlama yapmaksızın faaliyetlerini icra eden bir idari makamın varlığı ve bu yönde kendisine yer bulan bir anlayış, ilgili kolektin genel ve ortak gereksinimlerini tam manasıyla karşılamaktan uzaktır. O halde, modern hayatta kendisine önemli bir yer bulmaya başlayan yapay zekâ kavramının, idari makamların tesis ettiği idari işlemler ve eylemler aracılığıyla yürüttüğü idari faaliyetler yönünden de ele alınması gerekecektir. Gerçekten, sosyal devlet anlayışının değer kazanmasıyla, idari makamların pozitif hukuk kuralları çerçevesinde artan görevlerini ifa edebilmeleri için çeşitli araçları kullanma zaruryeti ortaya çıkmıştır. Başka bir deyişle, idari faaliyetlerin; günümüz koşullarına uyarlanmasının ve iyi idare ilkesi çerçevesinde işleyişinin sağlanabilmesi için yapay zekâ kavramına başvurulmakta ve bu kapsamda yapay zekânın önemi daha da artmaktadır. Bu husus, mal ve hizmet sunumunun gereği gibi yapılmasının önünü açmasının yanında bireylerin temel hak ve hürriyetlerini kullanılmalarıyla ilgili olarak da çeşitli sorunsallar içermektedir. Bu noktada, idari makamların kullandığı yapay zekâyâ sahip araçların bireyler yönünden maddi ve manevi zararlara sebebiyet verebileceği yahut bu araçlar kullanılarak toplanan ses ve görüntü gibi verilerin ne şekilde kullanılması gerektiği hususları yönünden idare hukuku ilkeleri çerçevesinde bir irdeleme yapılması, idare hukukunun da günümüzde karşılaştığımız yeni problemlere cevap verebilmesini sağlayacaktır. Özellikle yapay zekâ kullanımının arttığı bu dönemde, yasal düzenlemelerin ve idari makamlara verilen görev ve yetkilerin bu kapsamda yeniden gözden geçirilmesinde de fayda bulunmaktadır. Dolayısıyla bu bildiriye, yapay zekânın idari faaliyetlerde ne şekilde kullanılabileceği ve bu kullanımın amacının neler olduğu açıklanarak; yapay zekâ kullanımının idare hukuku açısından hangi hukuki problemlere neden olabileceği tartışılacak ve çeşitli önerilere yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zeka, İdari Faaliyet, Uyarlama, İyi İdare, Veri.

Bildiri ID: 267

TURİZM İŞLETMELERİNDE KURUMSAL SOSYAL SORUMLULUK FAALİYETLERİ: HILTON WORLDWIDE ÖRNEĞİ

İrem ENSER, *Dokuz Eylül Üniversitesi*

Rekabetçi koşulların artmasıyla zaman içerisinde değişen kurumsal sosyal sorumluluk anlayışı işletmelerin hayırseverlik faaliyetlerinden paylaşılan değer yaratma faaliyetlerine yönelmesini sağlamıştır. Stratejik yönetimin bir parçası olan paylaşılan değer yaratma süreci, kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerinin içsel ve dışsal paydaşlara fayda sağlamanın yanı sıra işletmenin kendisi için de uzun dönemli stratejik faydalar sağlayabilir. Dünya ekonomisinde büyük bir paya sahip olan turizm endüstrisinin çevre ve toplum üzerindeki olumlu ve olumsuz etkileri tartışma yaratırken turizm işletmelerinin sürdürülebilirlik açısından KSS faaliyetlerini desteklemesi önem arz etmektedir.

Araştırmanın amacı en büyük zincir otel işletmelerinden birine sahip olan Hilton grubunun yıllar içerisinde gerçekleştirdiği KSS faaliyetlerini Burke ve Logsdon (1996) tarafından ortaya konan “KSS faaliyetlerinin stratejik boyutları ve çıktıları” açısından değerlendirmektir. Amaç doğrultusunda Hilton Worldwide internet sitesinin Kurumsal Sorumluluk sayfası nitel araştırma tekniklerinden içerik analizine tabi tutulmuştur. Araştırma sürecinde sırasıyla internet sayfasından elde verilerin kodlanması, temaların Burke ve Logsdon (1996) çalışmasına göre oluşturularak kodların ve temaların düzenlenmesi ve son olarak bulguların tanımlanarak yorumlanması adımları izlenmiştir. İnternet sitesinde yer alan ve toplam 9 farklı alanda gerçekleştirilen çeşitli KSS faaliyetlerinin analiz edilmesinin ardından işletme ile paydaşların elde edebileceği stratejik faydalar değerlendirilmiştir. Araştırmanın sonucunda 118 ülkede 18 farklı marka ile konaklama sektöründe faaliyet gösteren Hilton grubunun KSS yaklaşımının, işletme stratejisi ve ana faaliyetleriyle uyum içerisinde olduğu ve birden fazla alanda paydaşlar açısından fayda yaratırken işletme açısından çeşitli stratejik çıktılar elde edildiği ortaya konmuştur. Ayrıca işletmenin KSS yaklaşımının Birleşmiş Milletler tarafından hazırlanan Sürdürülebilir Gelişme Hedefleri ile aynı doğrultuda hazırlandığı bulgular arasındadır.

Araştırmanın tek bir zincir işletmenin faaliyetleri üzerinde yoğunlaşmasının nedeni daha ayrıntılı ve derinlemesine bilgi sağlama amacıdır. Araştırmanın sonucu genelleme amacı taşımamakla beraber literatürde yer alan çalışmalara göre, büyük ölçekli turizm işletmeleri diğerlerine oranla daha fazla KSS faaliyetinde bulunma eğilimine sahiptir ve zincir işletmeler küçük ve orta büyüklükteki işletmelere KSS faaliyetlerinin uygulanması açısından öncülük edebilir.

Burke ve Logsdon, 1996 yılında gerçekleştirdikleri çalışmada işletmenin KSS faaliyetleri sonucunda elde edebileceği kısa dönemli çıkarların literatürde tartışmalı bir konu olduğuna dikkat çekerek, işletmenin uzun dönemde elde edebileceği stratejik faydalara odaklanmıştır. İşletmeler kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetleriyle stratejik çıktılar elde edebilir. Söz konusu çıktılar farklı boyutlardaki KSS faaliyetlerinin gerçekleştirilmesiyle işletmenin hem paydaşları hem de kendisi için değer yaratmasını sağlar. Bu doğrultuda yazarlar işletmelerin KSS yaklaşımlarını filantropik, çalışanlara doğrudan veya dolaylı fayda sağlama, çevre yönetimi, politik aktiviteler, ürün veya hizmetle ilgili inovasyonlar olarak beş ayrı kategoride ele almıştır. Modelin stratejik boyutlarını ise merkezîyet, özgüllük, proaktiflik, gönüllülük ve görünürlük unsurları oluşturmaktadır. Oluşturulan matrisle işletmenin elde edebileceği stratejik çıktılar değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kurumsal Sosyal Sorumluluk, Paylaşılan Değer Yaratma, Stratejik Fayda, Turizm İşletmesi

Bildiri ID: 268

2014 SONRASI DÖNEMDE AB'NİN KARADENİZ'DE KARŞILAŞTIĞI TEHDİTLER

Dr. Öğr. Ü. Sıla TURAÇ BAYKARA, İzmir Demokrasi Üniversitesi

Karadeniz Bölgesi -her ne kadar dünyanın ilgisini yeterince çekemese de-günümüzde dünyanın en karmaşık güvenlik bölgelerinden biridir. Bölgedeki artan Rus varlığı ise Karadeniz'deki bölgesel güvenliğe en büyük tehdit olarak devam etmektedir. Bölgedeki her ülkenin tehdit anlayışı farklı olmakla birlikte genelde bölge güçsüz, Rus karşıtı fakat iş birliğinde başarısız olan ve de güvenlikleri için dış güçlere yaslanan ülkelerden meydana gelmektedir.

Yakın zamana kadar, Karadeniz Bölgesi Rusya ve ABD arasında iki kutba bölünmüş olup 2007'de Avrupa Birliği'ne katılan Bulgaristan ve Romanya ile Avrupa Birliği'ne aday ülke konumunda olan Türkiye, NATO'nun da üyesi olarak Batı Blokunda ve demokratikleşme yanlısı, Gürcistan ve Ukrayna ise Rusya'nın tarafında olmuştur. Fakat kısa süre sonra ittifaklar değişmiş ve 2008'deki Güney Osetya Savaşı olarak bilinen Gürcistan- Rusya Savaşı'nın ve de 2004 yılında Turuncu Devrim ile başlayan sonrasında sırasıyla 2006, 2009 ve 2014 yıllarında yapılan doğal gaz kesintileriyle artarak devam eden Ukrayna ve Rusya arasındaki doğal gaz savaşları sonucunda Gürcistan ve Ukrayna yüzünü AB ve NATO'ya dönmüştür. Bu sırada, Bulgaristan ve Türkiye ise Rusya'ya yakın ilişkiler kurmaya başlamıştır. Bulgaristan Rusya'yla ekonomik ilişkilerini artırırken Türkiye'nin de AB ve NATO'ya ilişkileri bozulmaya ve Rusya'yla ilişkileri yakınlaşmaya başlamıştır. Yine bölge ülkelerden olan Romanya ise Batı yanlısı olmakla beraber bölge pasif bir politika izlemektedir. AB ve NATO, bölgede, üye ülkelerin hepsi tarafından Rusya'nın ortak bir tehdit olarak algılanmamasının bölgenin güvenliğine tehdit oluşturduğunu iddia etmektedir.

Bu bölgesel konjonktürde, AB'nin Karadeniz'in güvenliği konusunda karşı karşıya kaldığı tehditler 2014'te, Rusya'nın Kırım'ı ilhakından sonra artmıştır. Kırım'ın ilhakından sonra, Ukrayna'nın zengin gaz yataklarının bulunduğu Münhasır Ekonomik Bölgesi (MEB)'nin küçülmesi, Karadeniz'den AB'ye ulaşmaya çalışan Suriyeli mültecilerin akışının yeniden başlaması ve Rusya'nın Ukrayna konusundaki saldırganlığının artmasıdır. 2018'de Kerç Boğazı kriziyle tekrar savaş noktasına gelen Ukrayna ve Rusya arasındaki zaman zaman sıcak çatışmaya dönen soğuk savaş da Karadeniz'de güvenliğin önemini tekrar gündeme getirmiştir. Bu çalışma, AB'nin 2014 sonrası dönemde Karadeniz'de karşılaştığı tehditleri ve bu tehditlere karşı Karadeniz'in güvenliğini sağlama konusundaki stratejilerini tartışacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kırım'ın İlhakı, AB, Rusya, Ukrayna, Bölgesel Güvenlik

Bildiri ID: 296

YER GÖSTERME KORUMA TEDBİRİ BAKIMINDAN KARAR VERMEYE YETKİLİ MAKAM

Dr. Öğr. Üyesi Ahu KARAKURT EREN, İzmir Demokrasi Üniversitesi

Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 85. maddesinin ilk fıkrasında cumhuriyet savcısının, kendisine yüklenen suç hakkında açıklamada bulunmuş olan şüpheliye yer gösterme işlemi yaptırabileceği düzenlenmiştir. Aynı hüküm devamında Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 250. maddenin 1. fıkrası kapsamına giren suçlar bakımından, adli kolluk amirinin de yer gösterme işlemi yaptırmaya yetkili olduğu belirtilmiştir. Salt aktarılan hükümden hareketle ilk bakışta söz konusu koruma tedbiri bakımından karar vermeye yetkili makamın kural olarak cumhuriyet savcısı ve istisnaen de adli kolluk amiri olduğunun aşikar olduğu düşünülebilir. Ancak ifade edilen tespit 6352 sayılı Kanun ile yapılan düzenlemeler nedeniyle tartışmalı hale gelmişti. Öğretide ileri sürülen bir görüş, 6352 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikle özel yetkili mahkemelerin madde bakımından yetkisine ilişkin kural içeren Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 250. maddesinin yürürlükten kaldırılmış olması nedeniyle adli kolluk amirinin kararı ile yer gösterme işleminin yaptırılmasının mümkün olmadığı sonucuna ulaşmaktaydı. Diğer görüş, 6352 sayılı Kanunun geçici 2. maddesinde yer alan mevzuatta Ceza Muhakemesi Kanununun 250. maddesinin 1. fıkrasına göre kurulan ağır ceza mahkemelerine yapılmış olan atıfların, Terörle Mücadele Kanunu'nun 10. maddesinin 1. fıkrasında belirtilen ağır ceza mahkemelerine yapılmış sayılacağına ilişkin düzenleme nedeniyle söz konusu suçlar bakımından aksinin ileri sürülebileceğini, daha açık bir anlatımla bu suçlar bakımından adli kolluk amirinin de yer gösterme kararı verebileceğini ifade etmekteydi. Her ne kadar Terörle Mücadele Kanunu'nun 10. maddesi 6526 sayılı Kanun ile yürürlükten kaldırılmış olduğundan aktarılan son görüşün geçerliliği kalmadığı düşünülebilirse de Terörle Mücadele Kanunu'nun geçici 14. maddesinde yapılan atıf aksinin savunulmasını mümkün kılıyordu. Kanun koyucu 7188 Sayılı Kanun ile Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 250. maddesini seri muhakeme kurumunu ihdas ederek yeniden düzenlemiştir. Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 85. maddesinde aynı kanunun 250. maddesine yapılan atıf ise korunmaktadır. Bu durum karşısında adli kolluk amirinin yer gösterme işlemi yaptırılmasına karar verebilir mi, verebilirse Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 250. maddesinde seri muhakeme yapılması mümkün olan suçlara mı yoksa Terörle Mücadele Kanunu'nun geçici 14. maddesinde sayılan suçlara mı ilişkin yapılan soruşturmalar ile ilgili olarak bu kararı verebilir soruları, 7188 Sayılı Kanun sonrasında yeniden tartışılmaya değer hale gelmiştir. Gerekliliğine inandığımız bu tartışmaya bir nebze de olsa katkı sağlamak isteğiyle bildiride yukarıda belirtilen iki temel soruya cevap aranmakta olup, öğretide ileri sürülen görüşlere de yer vermek suretiyle yer gösterme işlemi hakkında genel bilgi verildikten sonra söz konusu koruma tedbirinin

başvuru şartlarından kararı vermeye yetkili makama ilişkin koşul, olan ve olması gereken hukuk açısından ele alınmıştır.

Anahtar kelimeler: yer gösterme, karar vermeye yetkili makam, seri muhakeme usulü, özel yetkili mahkemeler

Bildiri ID: 297

CEZA MUHALEMESİNDE UZLAŞTIRMACI

Dr. Öğr. Üyesi Ahu KARAKURT EREN, İzmir Demokrasi Üniversitesi

Onarıcı adalet programlarından biri olan uzlaştırmacının esas; görevlendirilen tarafsız üçüncü bir kişi yardımıyla fail ve mağdur arasında iletişim kurulması ve suç sebebiyle doğan uyuşmazlığın fail ile mağdurun özgür iradeleriyle anlaşmalarına bağlı olarak hem cezai hem de hukuki boyutuyla sonlandırılması şeklinde ifade edilebilir. Uzlaştırma kurumuyla hedeflenenler mağdurların suç sebebiyle uğradığı zararların hızla giderilmesini sağlamak, failin gerçekleştirdiği fiilin toplum, mağdur ile kendisi açısından sonuçlarıyla yüzleşmesini sağlamak, bu suretle cezai yaptırım uygulanmadan failin ıslahını temin etmek, mahkemelerinin iş yükünü azaltmak, toplumsal yaşam bakımından daha ciddi zarar tehlikesi yaratan suç isnadlarına ilişkin soruşturma ve kovuşturmaların daha kısa sürede ve daha dikkatli yürütümüne olanak sağlamak, hürriyeti bağlayıcı cezaların hükümlü dışındaki kişiler bakımından neden olduğu olumsuz etkileri bertaraf etmek, hürriyeti bağlayıcı cezaların infazının devlete olan maliyetini azaltmak olarak sıralanabilir. Uzlaştırma kurumuyla hedeflenen sonuçlara varılması bakımından uzlaştırmacının görevini tam ve hukuka uygun olarak yapması, öncelikli bir gerekliliktir. Uzlaştırmacının bilgisizlik ya da yetersizlik nedeniyle görevini tam yapmaması ya da özellikle tarafların özgür iradelerine etki ederek hatalı bir biçimde görev ifa etmesi halinde uzlaştırma kurumu bizzat insan hakkı ihlallerine yol açabilecek bir tehlikeye dönüşebilir. Bu olasılıkta ceza hukukunun genel ve özel önleme amacıyla bağlaşmayan yeni sorunların doğması ihtimali kuvvetle muhtemeldir. Açıklanan sebeplerle uzlaştırmacı eğitiminin, uzlaştırmacının görev ve sorumluluklarının, uzlaştırma sürecindeki rolünün, uzlaştırmacının uyması gereken temel ilke ve kuralların çok boyutlu olarak ele alınması, özellikle de mevcut hukuki durum ile uygulamada yaşanan aksaklık ve hissedilen ihtiyaçların bir arada değerlendirilmesi ve tartışılması gerekmektedir. Gerekliliğine inandığımız bu tartışmaya bir nebze de olsa katkı sağlamak düşüncesiyle bildirinin konusu “Ceza Muhakemesinde Uzlaştırmacı” olarak tespit edilmiştir. Bildiride öncelikle uzlaştırmacının nitelikleri, uzlaştırmacının eğitimi, kimlerin uzlaştırmacı olabileceği ve olamayacağı, uzlaştırmacının görevleri ile sorumlulukları, uzlaştırma sürecinde uzlaştırmacının rolü konuları, Ceza Muhakemesi Kanunu’nun ve Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliği’nin ilgili hükümleri çerçevesinde açıklanmaya çalışılmıştır. Konu öğretilerde ileri sürülen görüşler çerçevesinde olan ve olması gereken hukuk açısından konu değerlendirildikten sonra somut öneriler geliştirilmeye gayret gösterilmiştir.

Anahtar kelimeler: uzlaştırma, fail-mağdur arabuluculuğu, uzlaştırmacı, uzlaştırmacı eğitimi, uzlaştırmacı sınavı.

Bildiri ID: 346

TÜKETİCİNİN KARANLIK YÜZÜ

Öğr. Gör. Özlem TAŞTEPE, *Manisa Celal Bayar Üniversitesi*

Dr. Öğr. Üyesi Fatma İrem KONYALIOĞLU, *İzmir Demokrasi Üniversitesi*

Doç. Dr. Pınar AYTEKİN, *İzmir Demokrasi Üniversitesi*

Yoğun rekabet ortamında firmaların doğru pazarlama stratejileri uygulamaları çok önemlidir. Rekabet avantajı sağlayacak stratejilerin geliştirilebilmesi için tüketici davranışlarının anlaşılması gerekmektedir. Tüketici davranışları ile ilgili yapılan araştırmalarda genellikle; tüketicilerin hangi ürünleri ya da markaları tercih ettikleri, neden bu ürünleri ya da markaları tercih ettikleri, satın alma öncesinde, sırasında ve sonrasında ne gibi davranışlar sergiledikleri gibi konular incelenmektedir. Tüketicinin her yönüyle incelenmesi onun çok daha iyi anlaşılabilmesi için gereklidir. Bunun için tüketicinin olumsuz yönlerini içeren karanlık tarafını da iyi bilmek gerekmektedir. Literatürde tüketicinin karanlık yönüyle ilgili bazı başlıklar belirlenmiştir. Bu başlıklar; tüketim karşıtlığı, kompulsif tüketim, bağımlılık yaratan tüketim, tüketilen tüketiciler, yasa dışı tüketici faaliyetleri ve tüketici hırsızlığı şeklindedir. Tüketim karşıtlığı kavramı tüketime karşı direnç gösterilmesi, hoşnutsuzluk duyulması, kızgınlık veya reddedilme durumu olarak tanımlanmaktadır. Bununla birlikte, günlük hayatta yaşanan olaylar karşısında aşırı stres duygusunun varlığı ve içerisinde bulunulan duygu durumu karşısında kişiler kendilerini daha iyi hissedebilmek için kompulsif satın almaya başvurabilmektedir. Kompulsif satın almada tüketici ihtiyaç duymadığı halde tüketim mallarını sürekli ve aşırı bir şekilde tercih etmektedir. Bu satın alma biçiminde tüketiciler takıntılı bir şekilde davranış sergilediklerini gizlemeye çalışırken, markaya karşı bağlılık hissedilen tüketiciler bu durumu gizlememektedir. Markaya karşı olumlu hisler taşıyan ve markaya bağlı olan tüketiciler markadan duyduğu memnuniyeti başkalarına anlatma ve tavsiye etme davranışında bulunabilmektedir. Bağımlılık yaratan tüketim kavramı, tüketicinin bir ürüne karşı bağımlılık hissetmesinin yanı sıra bağımlılık duygusunun yoğun olduğu o üründen kurtulabilmesi için yaptığı tüm çabaları, çabalarının yetersiz kalması nedeniyle yeniden bağımlılık hissetmesini ve bu süreçte yaşanan sorunları kapsamaktadır. Bağımlılık yaratan tüketimde kullanılan ürünlerin her ne kadar kişiye ya da çevreye zararı olsa da kullanımına devam edilmektedir. Örneğin; sigara, alkol, kumar veya internet bağımlılığı bu tüketim türü içerisinde yer almaktadır. Tüketilen tüketiciler ise firmanın logosunu vücutlarına dövme yaptırarak veya vücudunun herhangi bir yerinin reklam aracı olarak kullanılmasına izin vererek ticari bir araç haline gelen kişilerdir. Yasa dışı tüketici faaliyetleri ise tüketicinin mağazada hırsızlık yapması, yasa dışı video, içerik vb. uygulamalar indirmesi gibi eylemlerde bulunmasını ifade etmektedir. Bu çalışmanın amacı;

tüketicinin daha iyi anlaşılması açısından göz önünde bulundurulması gereken bu olumsuz yönleri literatürden derlenen bilgiler ışığında ortaya koymaktır. Bu doğrultuda; tüketicinin karanlık yüzü, kapsamlı bir literatür taraması yapılarak ve örnekler verilerek ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Tüketim Karşıtlığı, Kompulsif Tüketim, Bağımlılık Yaratan Tüketim, Tüketici hırsızlığı

Bildiri ID: 348

INDUSTRIALIZATION, EDUCATION AND UNIONS AS REPRESENTED IN CHARLES DICKENS' HARD TIMES

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Akif BALKAYA, Necmettin Erbakan Üniversitesi

The aim of this paper is to explore the negative social, political, and economic effects of industrialization and urbanization as reflected in Charles Dickens' *Hard Times* (1854). This novel is a diverse and engaged response to an accelerating industrial age. The novel also can be analysed as the portrayal of the battle between the rational and realist urban, and the sentimental rural. Moral and spiritual decay of British people is narrated through the reflection of utilitarian ideals of progress. "The industrial novel" takes industrialization, urbanization, and class conflicts as its subject. When analysed in this context, it is seen that historical events inspired the industrial novels. The Chartist Movement (1838-1850s), and Preston Lock Out of 1853-1854 were among these historical events to which Charles Dickens aimed to oppose and suggest ways in his novel to overcome these problems. The setting Coketown may stand for Preston or Leeds, as The Preston Lock Out inspired Charles Dickens. *Hard Times* is a condition-of-England novel that focuses on the conflict between the middle class and the working class. Dickens writes about the fears, prejudices, and hopes of an industrial society, and it is observed that effective communication between the two classes can be a solution to the negative consequences of industrialism. Dickens represents that social, economic, and spiritual improvements in the living conditions of both the working and middle classes are required. However, while narrating the social injustices and difficulties faced by the poor in his novels, Charles Dickens seems to be indecisive in response to Chartism, and unionization of the workers as reflected through the character Stephen Blackpool, who does not join the union. Therefore, the paper concludes that Dickens does not probe into the union question in the novel. Another conclusion is that Dickens draws attention to the necessity of reforms as far as the living and working conditions of the poor working class were concerned.

Keywords: Charles Dickens, *Hard Times*, Industrialization, Unions, Victorian Education.

Bildiri ID: 349

PANDEMİ KOŞULLARINDA BİR GEREKLİLİK OLARAK ULUSLARARASI İŞBİRLİĞİ VE DAYANIŞMA

Araş. Gör. Dr. Mehtap KAYĞUSUZ AKBAY, İstanbul Üniversitesi

COVID-19, Aralık 2019'da Wuhan'da (Çin) tespit edildikten sonra dünyanın diğer ülkelerine de hızla yayılmıştır. 30 Ocak 2020'de Dünya Sağlık Örgütü Genel Direktörü Tedros Adhanom Ghebreyesus, salgını 'uluslararası önemi haiz halk sağlığı acil durumu' ve birkaç hafta sonra (11 Mart 2020'de) ise pandemi ilan etmiştir. COVID-19 pandemisi, devletlerin uluslararası sorumluluğu, insan hakları, çevrenin korunması gibi uluslararası hukuku ilgilendiren birçok konuyu gündeme taşımıştır. COVID-19'un gündeme taşıdığı konular arasında uluslararası işbirliği ve dayanışma da yer almaktadır. Dünya Sağlık Örgütü ve Birleşmiş Milletler, uluslararası işbirliği ve dayanışma çağrısında bulunmuştur. Yapılan çağrılar ve başka hususlar devletlerin hukuken işbirliği yükümlülüğünün olup olmadığı ve konuya nasıl yaklaştıkları sorusunu ele almayı gerekli kılmaktadır. Bu soruya yanıt verebilmek ve aynı zamanda pandemi-uluslararası hukuk üzerine tartışmaların en azından küçük bir bölümünü aktarabilmek adına, mevcut çalışmada ilk olarak uluslararası işbirliği ve dayanışma konusunda sıkça atıfta bulunulan uluslararası metinlere değinilecektir. Dünya Sağlık Örgütü bünyesinde 2005'te kabul edilen ve 2007'de yürürlüğe giren Uluslararası Sağlık Tüzüğü (Tüzük) ile 1966'da Birleşmiş Milletler bünyesinde kabul edilen ve 1976'da yürürlüğe giren Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme (Sözleşme) yukarıda belirtilen metinler arasında yer almaktadır. Tüzük ve Sözleşme hâlihazırda yürürlükte olup, bağlayıcı niteliktedir. Ancak uluslararası işbirliği ve dayanışma konusunda değinilen metinler çok sayıda devletin taraf olduğu Tüzük ve Sözleşme ile sınırlı değildir. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi tarafından atanmış olan İnsan Hakları ve Uluslararası Dayanışma Bağımsız Uzmanı Obiora C. Okafor'un Mayıs 2020'de yani pandemi devam ederken kabul edilmesi çağrısında bulunduğu İnsan Hakları ve Uluslararası Dayanışmaya İlişkin Birleşmiş Milletler Bildirgesi Taslağı ile Birleşmiş Milletler Uluslararası Hukuk Komisyonu tarafından 2016'da kabul edilen Afet Olaylarında Kişilerin Korunması Hakkında Taslak Maddeler de işbirliği ve dayanışma konusunda değinilen metinler arasında yer almaktadır. Söz konusu metinlerin pandemi açısından öneminin ne olduğu ve uluslararası işbirliği ve dayanışmaya nasıl yaklaştıkları yanıt aranacak sorular arasındadır. Pandemi sürecinde devletlerin uluslararası işbirliği ve dayanışma yükümlülüğünün hukuki dayanakları dışında, ele alınan bir başka husus ise bazı devletlerin ve organların işbirliği ve dayanışmaya yönelik yaklaşımlarıdır. Bu bağlamda kabul edilen çeşitli kararlara, ("Coronavirüs 2019 Hastalığına Karşı Mücadelede Küresel Dayanışma" başlıklı karar gibi), yapılan çağrılara, söz konusu çağrılara ilişkin kaygı ve eleştirilere değinilecek ve bazı somut örnekler üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Pandemi, Uluslararası Hukuk, İşbirliği, Dayanışma

Bildiri ID: 352

TÜRKİYE’DE EN GÜÇLÜ MARKALARIN İŞVEREN MARKASI UYGULAMALARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Prof. Dr. Duygu KIZILDAĞ, *İzmir Demokrasi Üniversitesi*

Gamze DURGUN, *İzmir Demokrasi Üniversitesi*

Günümüz rekabet ortamında marka kavramı, işletmelerin ürünlerini tanımlamaya ve farklılaştırmaya yardımcı olan fiziksel bir unsurdan ziyade, işletmeye değer yaratan ilişkilerin geliştirilmesini sağlayan bir stratejik kaynak olarak ele alınmaktadır (Louro ve Cunha, 2001). En klasik tanımıyla işletmenin mal ve hizmetlerini belirlemeye, tanıtmaya ve rakiplerinkinden ayrı tutup farklılaştırmaya yarayan isim, terim, sözcük, sembol, tasarım, işaret, şekil, renk veya bunların çeşitli bileşimi olarak tanımlanan marka (Kotler ve Armstrong, 1996) sürdürülebilir rekabet gücü kazanılmasında önemli bir etkiye sahiptir. İşletmenin tüketiciler ile sağlam ilişkiler kurmasını sağlayan güçlü bir marka; rakipler arasında tercih edilirliliğin ve prestijin artmasını sağlamaktadır (Perry ve Wisnom, 2003). Tüketiciler gözünde oluşan güçlü bir marka değeri, işletmenin satışlarını, karını ve pazar payını olumlu etkileyerek rekabet avantajı yaratmaktadır (Odabaşı ve Oyman, 2002).

İşletmelerin sürdürülebilir rekabet avantajı kazanması için güçlü bir markaya sahip olması tek başına yeterli bir kaynak değildir. Bir işletmenin faaliyet gösterdiği pazar ve rakiplerin uygun belirlenmesi, doğru ürün, üretim, fiyat ve dağıtım stratejilerinin seçilmesi, sahip olunan kaynak ve yetenekler ile desteklenmezse sürdürülebilir rekabet avantajından söz edilememektedir (Aaker, 1989). İşletmeler ancak rakiplerinin yarattığı değerden daha fazla değer yaratabilecek; farklı, taklit ve kopya edilemez kaynak ve yeteneklere sahiplerse bu rekabet avantajını sürdürebilmektedir (Prahalad ve Hamel, 1990).

En önemli sürdürülebilir rekabet ve farklılık kaynağının, işletmelerin sahip olduğu insan kaynağı olduğunun anlaşılması ile birlikte odağında çalışanlar olan marka ilişkili bir diğer kavram olan işveren markası gündeme gelmiştir. Barrow ve Mosley (2005)’e göre işletme tarafından çalışanlara sağlanan ekonomik, psikolojik ve fonksiyonel faydalar olarak tanımlanan işveren markası; işletmenin bir işveren olarak sahip olduğu özellikleri ön plana çıkaran bir markalaşma çabasıdır. Güçlü bir markaya sahip işletmelerin, sadece pazardaki bir oyuncu olarak değil, bir işveren olarak da rakiplerinden farklılaşması ve güçlü bir imaj oluşturmaları beklenmektedir.

Bu doğrultuda çalışmanın amacı, güçlü markalara sahip olan işletmelerin, bir işveren olarak da güçlü bir işveren markası oluşturma çabalarının olup olmadığını belirlemektir. Zaman kısıtı nedeniyle kapsamı 2020 yılındaki Türkiye’deki en güçlü markalar ile sınırlı tutulan araştırmada, “Brand Finance Turkey-2020” listesindeki işletmelerin marka yönetimine verdiği önemin işveren markası uygulamalarına da

yansıyıp yansımadığı araştırılmıştır. Doküman incelemesi yöntemiyle “Brand Finance Turkey-2020” listesinde yer alan markaların işveren markası uygulamaları; internet siteleri ve sosyal medya hesapları ile çalışılacak en iyi işletme araştırmalarına ait raporlar incelenerek belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda en güçlü markalar olarak tanımlanan işletmelerin işveren markası uygulamaları ile de belirleyici olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: İşveren Markası, Marka, Sürdürülebilir Rekabet

Bildiri ID: 353

SOSYAL BİLİMLERDE BİR ARAŞTIRMA YÖNTEMİ OLARAK “ELİT GÖRÜŞME”: TEKNİKLER VE SAHADAN NOTLAR

Dr. Öğr. Üyesi Elif GÖZLER ÇAMUR, *İzmir Demokrasi Üniversitesi*

Nitel araştırmanın temel veri toplama araçlarından biri olan görüşme, araştırmacıya çalışılan konu üzerinde birinci elden veri sağlama imkanı verir. Yapılandırılmış, yarı-yapılandırılmış ya da yapılandırılmamış, açık uçlu ve derinlemesine görüşmeler sayesinde araştırmacı, insanların, grupların ya da kurumların süreçlere ilişkin bakış açılarını, algılarını anlayıp, analiz etmeye çalışır. Böylece anketlerden, belge incelemesinden ya da arşiv taramasından elde edemeyeceği benzersiz veriyi birebir görüşme yoluyla elde etmiş olur. Sosyal bilimlerde sık kullanılan görüşme tekniği mülakat yaptığımız kişinin niteliğine göre farklı şekillerde adlandırılabilir. Eğer söz konusu kişiler ya da gruplar, toplumsal hayatta, çalıştıkları kurumlarda ya da özel olarak siyaset bilimi alanını ele aldığımızda, genel ve yerel siyasette etkili olmuşlarsa, bu kişilerle yapılan mülakatlar elit görüşme olarak adlandırılır. Bu bakımdan “elit” tanımlaması, kişilerin, araştırılan konu üzerindeki deneyimlerinin üst düzey ve etkilerinin sıradan bireylerden farklı olması nedeniyle kullanılmaktadır. Elit görüşmenin en önemli işlevlerinden biri araştırmacının görüşülen kişinin araştırılan konu üzerine olan kişisel algı ve inançlarını anlamasına yardımcı olarak içeriden zengin ve benzersiz veri sağlamasıdır. Bu kişilerin siyasal süreçler hakkında bilgileri birinci elden olduğundan, onlarla görüşmek, araştırmacıya konuyu derinlemesine anlama imkanı verir. Buna karşılık, siyasi ve kurumsal süreçlerde etkili üst düzey görüşmecilere ulaşmak her zaman kolay değildir ve onlarla yapılacak mülakatlar özel hazırlık gerektirir. Bu bakımdan araçlar bulmak, kartopu yöntemiyle bir ağ geliştirmek ve görüşmeden tam verimi sağlamak için karşılıklı güven ilişkisini sağlamak gerekir. Görüşme sırasında ise istenilen veriye ulaşabilmek ve yönlendirmeden kaçınmak adına çeşitli tekniklerin kullanılması araştırmacıya fayda sağlayacaktır. Bu çalışma nitel bir veri toplama yöntemi olan mülakat tekniğini, “elit görüşme” boyutuyla incelemeyi amaçlar. Çalışma kapsamında ilk olarak, elit görüşmenin anlamı ve siyaset bilimi araştırması alanındaki yeri açıklanacaktır. Bu bağlamda üst düzey görüşmecilerle çalışmanın avantajları ve zorlukları üzerine durulacaktır. Daha sonra, görüşmecilere ulaşmak, mülakat için hazırlık yapmak ve mülakat teknikleri üzerine araştırmacının işini kolaylaştıracak, uygulamaya yönelik bilgi paylaşımı sağlanacaktır. Son olarak, doktora tezimde veri toplama sürecinde kullandığım TBMM Anayasa Uzlaşma Komisyonu üyeleriyle yaptığım görüşmelerden saha deneyimini paylaşarak, teoride anlatılan noktaların uygulamadaki yansımaları gösterilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Elit görüşme, araştırma yöntemleri, nitel araştırma, siyaset bilimi

Bildiri ID: 354

KORONAVİRUS (COVID-19) SALGINININ ANONİM ŞİRKET PAY SAHİPLİĞİ HAKLARINA ETKİSİ

Dr. Öğr. Ü. Seda SEYMAN, *Uluslararası Fırat Üniversitesi*

Dünya Sağlık Örgütü tarafından 11.03.2020 tarihinde küresel salgın olarak ilan edilen ve ülkemizi de etkisi altına alan koronavirüs (COVID-19) salgını nedeniyle tüm Dünya’da olduğu gibi yarattığı olumsuz sonuçları en aza indirmek maksadı ile ülkemizde de birçok idari ve hukuki tedbir alınmaktadır. Koronavirüs (COVID-19) salgını nedeniyle ülkemizde alınan tedbirler kapsamında yapılan hukuki düzenlemelerin bir kısmı şirketler hukukunu ve özellikle şirket pay sahiplerinin hakları ile yakından ilgilidir. 20.03.2020 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanan 2020/3 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi ile ulusal ve uluslararası düzeyde açık veya kapalı alanlarda düzenlenecek her türlü bilimsel, kültürel, sanatsal ve benzeri toplantı ve aktiviteler 30.04.2020 tarihine kadar ertelenmiş ve ardından İç İşleri Bakanlığı tarafından 22.03.2020 ve 03.04.2020 tarihlerinde çıkarılan genelgeler ile de belirli yaşlardaki kimseler ve kronik hastalığa sahip olanlar bakımından sokağa çıkma yasaklanmıştır. 20.03.2020 tarihli Ticaret Bakanlığı’nın 53382221 sayılı İç Ticaret Genel Müdürlüğü’nün Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarına İlişkin Açıklama ile de Türk Ticaret Kanunu ve şirket sözleşmesine uygun olarak yönetim organları tarafından daha önce toplantıya çağrılan anonim şirket olağan genel kurullarının, erteleme kararı alınması amacıyla genel kurulun toplanması beklenmeksizin, yönetim organları tarafından alınacak bir kararla iptal edilmesi ve esas sözleşmelerinde kurul toplantılarının elektronik ortamda gerçekleştirilmesine imkan tanıyan hüküm bulunmayan şirketlerin, bu dönemde gerçekleştirilmeyi planladıkları toplantıları “Elektronik Genel Kurul Toplantı Sistemi” ve “Elektronik Yönetim Kurulu Sistemi” üzerinden gerçekleştirilebilmelerine yönelik tedbir alındığı ifade edilmiştir. Söz konusu düzenlemelerin pay sahipliği haklarından vazgeçilmez ve müktesep haklar kategorisinde yer alan genel kurula katılma hakkına ilişkin herhangi bir etki doğurup doğurmadığının incelenmesi gerekir. Aynı şekilde 16.04.2020 tarih ve 7244 sayılı Yeni Koronavirüs (COVID-19) Salgınının Ekonomik ve Sosyal Hayata Etkilerinin Azaltılması Hakkında Kanun İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un 12’inci maddesi ile Türk Ticaret Kanunu’na eklenen Geçici Madde 13 ile şirketlerin kar payı dağıtımına ilişkin süre ve miktar bakımından sınırlama getirilmesi ile anonim şirket pay sahiplerinin müktesep hakları arasında yer alan kar payı alma hakkına da müdahale edilmiştir. Çalışmamızda, koronavirüs (COVID-19) salgını süresince yapılan idari ve hukuki düzenlemelerin amacı, kapsamı, getirilen düzenlemelerin anonim şirket pay sahipliği haklarına etkisi ve düzenlemeye aykırılık halinde yaptırımların neler olacağı konuları detaylı olarak incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Koronavirüs (COVID-19), Kar Payı Alma Hakkı, Genel Kurul Toplantısına Katılma Hakkı, Anonim Şirket, Pay Sahipliği Hakları

Bildiri ID: 355

CUMHURBAŞKANLIĞI HÜKÜMET SİSTEMİNDE YEREL YÖNETİMLER ÜZERİNDEKİ İDARİ VESAYET YETKİLERİNİN HUKUKİ ANALİZİ

Araş. Gör. Gencer Karabekir KARAGENÇ, *Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi*

1982 anayasası yerel yönetim kuruluşu olarak il özel idareleri, belediyeler ve köyleri sayıp sınırlandırmıştır. Diğer bir adı yer bakımından yerinden yönetim kuruluşları olan bu yapılar, belli bir bölgede yaşayan insan topluluğuna tüzel kişilik atfedilerek oluşturulmuş, kendilerini haiz kamu tüzel kişiliği olan kuruluşlardır. Kamu tüzel kişiliği sahibi olmalarından ötürü, kendilerine özgü malvarlığı, bütçe ve personel istihdam etme gibi yetkileri bulunmaktadır. Ayrıca bu kuruluşların devlet tüzel kişiliği altındaki kuruluşlara oranla çok daha bağımsız karar alma imkanına sahip olmaları beklenmektedir. Ancak uygulamada bu kurumlar üzerinde; merkezden yönetim kuruluşlarının, birçok alanda denetim ve gözetim yetkisine bir başka ifadeyle idari vesayet yetkisine sahip olduğu görülmektedir. 16 Nisan 2017 tarihinde yapılan referandumla birlikte Türkiye Cumhuriyetinin hükümet sistemi değişmiştir. Doktriner olarak başkanlık sistemi özelliklerini taşıyan bu sistem, birçok kaynakta Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi olarak da adlandırılmaktadır. Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçiş ile birlikte idari vesayet yetkilerindeki değişikliklerin; kamu hizmetlerinin verimli bir şekilde yürütülebilmesi için, detaylı bir şekilde analiz edilmesi gerekmektedir. Anayasanın 123. maddesindeki “idarenin bütünlüğü” ilkesini sağlamak için kullanılan araçlarından biri olan idari vesayet yetkisi birçok farklı açıdan yerel yönetim kuruluşları üzerinde etkisini göstermektedir. Devletin yürütme fonksiyonunun monist bir yapıya dönüşmesiyle birlikte, idari vesayet yetkilerinin kullanımında da değişiklikler gerçekleşmiştir. Parlamenter hükümet sistem modelinde Cumhurbaşkanının siyaseten sorumsuz olmasından ötürü Cumhurbaşkanının yaptığı işlemlerden ötürü ilgili Bakan veya Başbakan sorumludur. Doktriner olarak karşı imza olarak adlandırılan bu durum, Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde bulunmamaktadır. Yeni Hükümet sistemi ile birlikte Cumhurbaşkanının yaptığı işlemlerden ötürü siyaseten sorumlu olması ve “Başbakan”, “Bakanlar Kurulu” gibi makamların bulunmamasından ötürü birçok yetki artık doğrudan Cumhurbaşkanı tarafından kullanılmaktadır. Bu yetkiler; üst düzey yöneticilerin atanmasından, bütçe sürecine, vergi oranlarının değiştirilmesinden, temel haklarla ilgili düzenlemelere kadar geniş bir yelpazede tezahür etmektedir. Anayasanın 127. Maddesinde hukuki dayanağını bulan “idari vesayet” kavramının, yeni hükümet sistemimizde gerçekten anayasada belirtilen ölçülerde kullanılıp kullanılmadığı bu çalışmanın ana temasını oluşturmaktadır. Çalışma kapsamında 5302, 5393 ve 5216 sayılı kanunlardan vesayet yetkisine örnekler verilerek bunların nitelikleri incelenmiştir. Bahsi geçen kanunlardaki; belediyelerin kurulması, belediyelerin tüzel kişiliklerine son verilmesi, yerel yönetimlerin borçlanması, kentsel dönüşüm kararları, mahalli idarelerin kendi aralarında birlik kurması gibi konularda önemli değişiklikler gerçekleştirilmiştir. Bu değişikliklerin hayata geçirilmesiyle birlikte

yeni hükümet sisteminin yerel yönetimler üzerindeki etkileri analiz edilerek, varolan sorunlara çözüm önerileri sıralanmıştır.

Anahtar Kelimeler: İdari Vesayet, İdarenin Bütünlüğü, Yerel Yönetim, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi

Bildiri ID: 356

ASTIM HASTALARININ YAŞAM KALİTELERİNİN İSTATİSTİKSEL YÖNTEMLERLE HESAPLANMASI

Dr. Öğr. Üyesi Günal BİLEK, *İzmir Demokrasi Üniversitesi*

Son yıllarda teknolojinin de hızla gelişmesiyle birlikte, artık bir hastalık için birden fazla tedavi mevcut duruma gelmiştir; fakat her hastaya her tedavinin uygulanması dünyanın en gelişmiş ülkelerinde bile maddi yükü sebebiyle mümkün değildir. Bu sebeple, sağlık ekonomisini yöneten ve finansmanını sağlayan yetkililer hastalara hem tıbbi olarak etkili hem de maliyeti ucuz tedaviler sunmayı amaçlamaktadırlar. En uygun tedaviyi seçerken önce veriler toplanır ve istatistiksel ve ekonometrik yöntemlerle analiz edilerek en uygun tedaviye karar verilir. Bu çalışmanın amacı Birleşik Krallık Sağlık Sistemi'nde astım hastalarına tedaviler arasından en uygununu seçerken kullanılan istatistiksel ve ekonometrik yöntemlerin tanıtılması ve bir uygulamasının yapılması amaçlanmıştır. Çalışma grubu astım hastası veya etrafında astım hastası olan 2456 Birleşik Krallık vatandaşından oluşmaktadır. Katılımcılardan Astım Yaşam Kalitesi Anketi (AQL-5D) anketini doldurmaları istenmiş ve bu veri seti tek yönlü hata bileşenleri rastgele efekt modeli ile modellenmiştir. Ardından en çok olabilirlik yöntemi kullanılarak, istatistiksel yazılım R'de optimizasyon yöntemi ile regresyon katsayıları elde edilmiştir. Sonrasında yeni gelen bir astım hastası için bu regresyon katsayılarını kullanarak fayda (utility) katsayısının ve kaliteye ayarlanmış yaşam yılı katsayısının (QALY) hesaplanması gösterilmiştir. Son adımda ise QALY katsayıları kullanılarak maliyet etkililik analizi (cost effectiveness analysis) yöntemi ile hangi tedavinin uygulanması gerektiğine nasıl karar verildiği gösterilmiştir.

Anahtar Kelimeler: kaliteye ayarlanmış yaşam yılı, fayda katsayısı, optimizasyon

Bildiri ID: 357

YENİ BİR YOKSULLUK ÖLÇÜM YÖNTEMİ OLARAK KÜRESEL ÇOK BOYUTLU YOKSULLUK ENDEKSİNİN DÜŞÜK GELİRLİ ÜLKELER BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Prof. Dr. Bedriye TUNÇSİPER, *İzmir Demokrasi Üniversitesi*

Dr. Öğr. Üyesi Eylül KABAKÇI GÜNAY, *İzmir Demokrasi Üniversitesi*

Küresel çok boyutlu yoksulluk endeksi Birleşmiş Milletler insani yoksulluk endeksinin yerini alan ve 2010 yılından bu yana birleşmiş milletlerin yoksulluk hesaplamalarında kullanılan bir endekstir. Küresel Çok Boyutlu Yoksulluk Endeksi 107 ülke için hesaplanmaktadır. Bunlardan 28'i düşük gelirli, 76'sı orta gelirli gelir ve 3'ü ise yüksek gelir grubuna aittir. Bu bağlamda küresel çok boyutlu yoksulluk endeksi gelişmekte olan bölgelerde yaşayan 5.9 milyar insanı kapsamaktadır. Bu endekste yoksulluğun şiddeti belirlenirken üç temel göstergeden yararlanılır. Bunlar eğitim, sağlık ve yaşam standartlarıdır. Bu boyutlar ise kendi içerisinde alt boyutlara ayrılır. Bunlar beslenme, çocuk ölümü, okullaşma yılı, okula kayıtlılık, pişirme yakıtının ne olduğu, kanalizasyon, içme suyu, elektrik, barınma ve varlıklardır. Küresel çok boyutlu yoksulluk endeksi 0 ile 1 arasında değişir ve daha yüksek değerler daha yüksek yoksulluk anlamına gelir. Alt boyutların dikkate alınmasıyla yoksulluğun çok boyutluluğuna da dikkat çekerek daha statik bir gösterge olan uluslararası 1,90 dolarlık yoksulluk sınırını tamamlar. Gelire bağlı olmayan faktörlerin de yoksulluk hesaplamalarına dahil edilmesiyle birlikte daha kapsayıcı bir nitelik kazanan bu ölçüm yönteminin yoksulluğun çok boyutluluğuna vurgu yapan literatür ile uyumluluğu dikkat çekmektedir.

Bu çalışmada küresel çok boyutlu yoksulluk endeksinin hesaplanma yöntemi irdelenerek düşük gelir düzeyindeki ülkeler bağlamında yoksulluğun şiddetini doğru bir biçimde yansıtmayı yansıtmadığı literatür taraması yöntemiyle anlaşılmasına çalışılacaktır. Bu bağlamda Dünya Bankası sınıflandırmasına göre düşük gelirli olarak sınıflandırılan 28 ülke için 2010-2019 yılları arasında küresel çok boyutlu yoksulluk endeksinde görülen değişimler incelenecektir. Bu inceleme yoksulluk endeksi skoru ve ülkelerin tüm ülkeler içerisinde elde ettikleri sıralamalar çerçevesinde yapılacaktır. Bu inceleme sonucunda ülkelerin küresel yoksulluk endeksinin sahip olduğu 10 alt boyuttan hangisinde daha güçlü ve zayıf oldukları anlaşılacaktır. Elde edilen sonuçlara göre ülkelerin yıllar içerisinde yoksulluktan ne ölçüde etkilendikleri tespit edilmeye çalışılacaktır. Bu bakımdan çalışmadan dünyanın en yoksul ülkelerinin yoksulluktan kurtulabilme yolunda nerede olduğunu gösterebilmesi beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yoksulluk, Küresel Çok Boyutlu Yoksulluk Endeksi, Düşük Gelirli Ülkeler

Bildiri ID: 358

AYM KARARLARI IŞIĞINDA CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMELERİNİN KONU BAKIMINDAN KAPSAMI VE SINIRLARI

Dr. Öğretim Üyesi Gonca EROL, Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi

6771 sayılı Anayasa değişikliği Kanunu gündeme geldiğinden beri çok çeşitli yönlerden değerlendirilmiş, tartışılmıştır. Anayasa değişikliğinin getirdiği yenilikler içerisinde, Cumhurbaşkanına Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (CBK) çıkarma yetkisi veren düzenlemeler, üzerinde en çok söz söylenen hususlardan birisi olmuştur. CBK'lara ilişkin düzenlemelerin her biri, doktrinde, farklı perspektiflerden farklı biçimlerde yorumlanmış; CBK'ların kapsamı, sınırları, türleri, mahfuz bir CBK alanının olup olmadığı, denetimi, normlar hiyerarşisindeki yeri gibi birçok hususta ortaya konulan farklı değerlendirmelerde, pek çok konunun Anayasa Mahkemesi'nin (AYM) vereceği kararlar ile şekilleneceği ifade edilmiştir.

Bu çalışmanın konusunu oluşturan, olağan dönemlerde “CBK çıkarma yetkisinin konu bakımından sınırları” meselesi de içerisinde pek çok soru işareti barındırdığından, AYM kararları ile anlam içeriği belirginleşecek temel hususlardan birisini teşkil etmektedir. Anayasanın 104/17'inci maddesinin ilk dört cümlesinde yer alan “Cumhurbaşkanı, yürütme yetkisine ilişkin konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarabilir. Anayasanın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle dördüncü bölümde yer alan siyasi haklar ve ödevler Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenemez. Anayasada münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılamaz. Kanunda açıkça düzenlenen konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılamaz.” biçimindeki düzenleme, yetkinin sınırlarını belirleyen dört temel ilkeyi ortaya koysa da, beraberinde cevaplanması gereken pek çok soruyu da getirdiği için çeşitli bakımlardan eleştirilmiştir.

“Yürütme yetkisine ilişkin konular” ne anlama gelmektedir? Sosyal haklar ve ödevler CBK ile sınırlanabilir mi? Anayasada öngörülen münhasır alan ile kastedilen nedir? “Kanunda açıkça düzenlenmek” ne anlama gelir? Bir düzenleme ne kadar ayrıntılı olduğunda açıkça düzenlenmiş demektir? CBK'ların konu bakımından sınırlarını düzenleyen kurallarda tercih edilen, anlam içeriği muğlak, objektif biçimde yorumlanması zor bazı ifadelerin sebep olduğu bu ve benzeri pek çok soru, CBK çıkarma yetkisinin konu bakımından sınırlarına ilişkin değerlendirmelerde, AYM'nin kararlarının belirleyici olacağını ortaya koymuştur.

Bu tartışmalar sürerken, AYM, 2020 yılının Mayıs ayından başlayarak ilk CBK denetim kararlarını yayınlamıştır. Şimdiye değin AYM'nin CBK'ların anayasaya uygunluğunu denetlediği altı gerekçeli kararı yayınlanmıştır. Olağan dönem CBK'larının "konu bakımından sınırları"nın inceleneceği bu çalışmada, öncelikle, CBK çıkarma yetkisinin kapsamını biçimlendiren temel kurallar incelenecek; bu kurallar etrafında yürütülen tartışmalara ve ortaya konulan farklı yaklaşımlara değinilecek; yetkinin konu bakımından kapsamına yönelik dile getirilen endişelere yer verilecek; aynı zamanda, AYM'nin ilk denetim kararlarında ortaya koyduğu görüşlerin, doktrinde vurgulanan sorulara ve sorunlara nasıl bir açılım getirdiği, soru işaretlerini ne düzeyde giderdiği araştırılacaktır..

Anahtar Kelimeler: Cumhurbaşkanlığı kararnamesi, CBK çıkarma yetkisinin sınırları, yürütme organı, yürütmenin düzenleyici işlem yapma yetkisi.

Bildiri ID: 359

VENEZUELA'DA GERİ ÇAĞIRMA HAKKI VE UYGULAMASI

Dr. Öğretim Üyesi Gonca Erol, Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi

Seçimle göreve gelen kamu görevlilerinin ve kamu organlarının, görev süreleri sona ermeden evvel seçmenler tarafından görevden alınabilmesine imkân tanıyan bir usul olan geri çağırma, günümüzde 35'e yakın ülkenin siyasal sisteminin bir parçasıdır. Uygulandığı hemen her ülkede farklı biçimlerde düzenlenen ve farklı usullerle uygulanan geri çağırma hakkının ürettiği sonuçlar da ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir. Dünyada hakkın en etkin uygulaması ABD'nin çeşitli eyaletlerinde ve yerel yönetimlerinde mevcuttur. Buna karşılık hakkın sadece kağıt üzerinde kaldığı, hiçbir etkinliğinin olmadığı ülke ve bölgeler de mevcuttur.

Bu çalışmada, seçimle göreve gelen tüm kamu görevlilerinin halk tarafından görevden alınabilmesinin mümkün olduğu ülkelerden birisi olan Venezuela incelenmektedir. İlk kez 1999 yılında kabul edilen Anayasa ile Venezuela'nın siyasal sisteminin bir parçası haline gelen geri çağırma hakkının bu sistem içerisinde nasıl düzenlendiği, nasıl uygulandığı ve uygulamanın hakkın amaç ve işlevleri ile uyumlu sonuçlar üretip üretmediği gibi sorulara cevaplar aranacak olan bu çalışma üç ana bölümden oluşacaktır.

Çalışmanın ilk bölümünde, genel anlamda geri çağırma hakkının tanımı ve unsurları incelenecek, hakkın amacı ve işlevleri açıklanacak, hakkın lehinde ve aleyhinde ileri sürülen görüşlere yer verilecektir. Ayrıca bir doğrudan demokrasi aracı ama aynı zamanda temsili demokrasiyi tamamlayan/onaran bir araç olarak nitelendirilen geri çağırma hakkının siyasal sistem içerisindeki yerine de değinilecektir.

İkinci bölümde, Venezuela'da geri çağırma hakkına ilişkin mevzuatın gelişimi ve bu mevzuatın ortaya koyduğu geri çağırma usulü ayrıntılı bir biçimde incelenecektir. Hakkın kapsamı, erişilebilirliği, hakkın nitelendirilmesi ve hakkın sınırlarının açıklanacağı bu bölümde, ayrıca, geri çağırma süreci başından sonuna değin açıklanacaktır.

Geri çağırma usulünün ayrıntılı biçimde ortaya konulduğu ikinci bölümün ardından, üçüncü bölümde, pratikte bu usulün uygulamasının nasıl bir görünüm arz ettiği araştırılacaktır. Hakkın uygulaması siyasal sistem içerisinde ne tür sonuçlar doğurmaktadır? Katılımcı bir demokrasinin yaratılması konusunda etkili bir mekanizma olduğu söylenebilir mi? Amaç ve işlevleri ile uyumlu sonuçlar üretmekte midir? gibi soruları cevaplayabilmek için veriler elde etmek amacıyla, Venezuela'da hakkın uygulamasından örneklere yer verilecek olan bu bölümde, özellikle 2003-2004'te Devlet Başkanı Hugo Chavez'e karşı ve 2016'da Devlet Başkanı Nicolas Maduro'ya karşı başlatılmış olan geri çağırma girişimleri, bu girişimlerin ortaya çıkış koşulları ile birlikte incelenecektir.

Uygulamanın gösterdiklerinden çıkarılan sonuçlara ve hakkın işlevselliğini ve etkinliğini olumsuz biçimde etkileyen usule ilişkin düzenlemelere dair eleştirilere, çalışmanın 'sonuç ve değerlendirme' başlıklı kısmında yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Geri çağırma, temsilcilerin azli, doğrudan demokrasi, siyasi katılım, referandum, seçim.

Bildiri ID: 360

ABD EYALETLERİNDE YEREL YÖNETİMLER

Dr. Öğretim Üyesi Gonca EROL, Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi

Amerika Birleşik Devletleri, yerel yönetimlerinin gösterdiği çeşitlilik bakımından dünyada bir benzeri daha olmayan bir ülkedir. Her bir ABD eyaletinin yerel yönetim yapısı birbirinden farklı olduğu gibi, çoğu eyalette, eyaletin içerisindeki yerel yönetim birimlerinin yapısı ve örgütlenmesi de birbirinden farklıdır. Aynı nitelikteki bir yerel yönetim biriminin kuruluşu, teşkilatı, organları, görev ve yetkileri bir eyaletten diğerine farklılık gösterebilmektedir.

Bu çeşitliliğin bir nedeni, elbette ki, ABD'nin federal bir devlet yapılanmasının olması, bünyesinde 50 farklı federe devleti barındırıyor olmasıdır. Ancak ABD'deki yerel yönetimler incelendiğinde görülmektedir ki, bu çeşitliliği sadece federal devlet yapılanması ile açıklamanın imkanı yoktur. İlk kolonilerin New England bölgesine yerleşmesi ve burada, yerel konularda kendi kararlarını verecek biçimde yönetimler kurmaları, ABD'de yerel yönetimler konusunda oldukça uzun bir tarihsel deneyimin olduğunu göstermektedir. Daha ilk andan başlayan, sınırlı da olsa özerk bir yerel yapılanmanın varlığı, ilerleyen dönemlerde, bir yandan yerel yönetim biçimlerinde çeşitliliğin kaynağı olmuş, bir yandan da yerel yönetimlerin yetkileri konusunda eyalet yönetimleri ile yerel yönetimler arasında süregelen tarihsel bir çekişmeye kaynaklık etmiştir.

Bu çekişmenin özellikle 19.yy'da yargısal kararlara da konu olduğunu görüyoruz. Yargıç Dillon'ın vermiş olduğu kararlar, yerel yönetim birimlerinin yetki alanının belirlenmesinde "Dillon's Rule" adı verilen yorum kuralının geliştirilmesine kaynaklık etmiştir. Buna göre, bir konuda yerel yönetimin yetkili olup olmadığı hususunda bir şüphe var ise, o konuda yerel yönetimin yetkili olmadığına karar verilmelidir. Eyaletleri yerel yönetimlerin yaratıcısı, kaynağı ve hiyerarşik olarak üstü olarak açıklayan bu yaklaşıma karşı çıkanlar "Home Rule" ilkesini geliştirmiştir. Buna göre, eyalet mevzuatında açıkça yasaklanmamış ise, yerele ilişkin hususlarda yerel yönetimin yetkili olduğunun kabul edilmesi gerekir.

"Home rule" sadece bir yorum kuralı olarak değil aynı zamanda "yerel yönetimlerin özerkliği"ni ifade eden bir kavram olarak da kullanılmaktadır. Günümüzde ABD eyaletlerinde yerel yönetimlere çeşitli konularda çeşitli düzeylerde özerklik sağlayan çok sayıda anayasal ve yasal kural mevcuttur. ABD'de yerel yönetimlerin türleri, teşkilatı, organları, işleyişi, üstlendikleri görevler gibi konularda devasa bir çeşitliliğin olmasının en önemli nedeni de budur. Bir yanda eyalet mevzuatına göre yönetilen yerel yönetimler diğer yanda özerklik ilkesi çerçevesinde kendi yaptıkları tüzükler ile kendi yönetimlerini kendileri belirlemiş olan binlerce yerel yönetim.

ABD’de yerel yönetimlerdeki bu çeşitliliği ortaya koymayı amaçlayan bu çalışmanın ilk bölümünde, genel anlamda ABD devlet örgütlenmesine kısaca değinilecektir.

İkinci bölümde yerel yönetimler ile eyalet yönetimleri arasındaki ilişkiyi biçimlendiren anayasal ve yasal temel ilkeler açıklanacaktır. Bu bağlamda ABD’de gerek doktrinde, gerekse yargısal kararlarda eyalet yönetimleri ile yerel yönetimler arasında yetki paylaşımına ilişkin tartışmalarda belirleyici olan iki kuraldan söz edilecektir: “Dillon’s Rule” ve “Home Rule”.

Üçüncü bölümde ise ABD’de yerel yönetim türleri dört temel kategoriye ayrılarak tek tek incelenecektir: (1) “county” düzeyindeki yönetimler, (2) belediye niteliğinde yönetimler (municipal governments), (3) okul bölgeleri (school districts) ve (4) özel bölgeler (special districts). Bu birimler ve bunların varsa alt türlerinin ABD eyaletleri genelinde nasıl şekillendiklerini ortaya koyabilmek adına, bunların kuruluşu, teşkilatı, üstlendikleri görev ve yetkiler gibi hususlara genel hatlarıyla değinilecektir.

Anahtar Kelimeler: Yerel yönetimler, Amerika Birleşik Devletleri, özerklik, federal devlet, eyalet yönetimi.

Bildiri ID: 361

TİCARİ İŞLETMELERİN OTOMOBİLLERİ İÇİN KATKILI KURŞUNSUZ BENZİN ALTERNATİFLERİNİN AHP YÖNTEMİ İLE SIRALANMASI

Dr. Murat Kemal KELEŞ, *Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi*

Doç.Dr. Aşkın ÖZDAĞOĞLU, *Dokuz Eylül Üniversitesi*

Volkan GENÇ, *Dokuz Eylül Üniversitesi*

Rakiplerine karşı üstünlük sağlamak isteyen işletmeler giderlerini kontrol ederek maliyetlerini minimize etmek durumundadırlar. İşletmelerin faaliyetleri için kullanmış oldukları otomobillerdeki önemli gider kalemlerinden biri akaryakıttır. Dolayısıyla işletme yöneticileri, işletmeye ait olan otomobiller için kalite ve maliyet yönünden en uygun akaryakıtı tedarik etmeleri gerekmektedir. Ticari işletme otomobillerinde en çok kullanılan yakıt çeşitlerinden biri katkılı kurşunsuz benzindir. Katkılı kurşunsuz benzinlerin kalitesi ve içeriği bu ürünü piyasaya sunan akaryakıt istasyonları arasında farklılık göstermektedir. Bu çalışmanın amacı, ticari işletmelerin otomobilleri için gerekli olan katkılı kurşunsuz benzinleri piyasaya sunan akaryakıt istasyonlarının katkılı kurşunsuz benzinlerini değerlendirmektir. Bu amaca istinaden Türkiye’de faaliyet gösteren dört büyük akaryakıt dağıtım şirketinin satışa sunduğu katkılı kurşunsuz benzin alternatifleri karşılaştırılmıştır. Yapılan karşılaştırmalarda esas alınan değerlendirme kriterleri, yakıt ve vasıtalar konusunda bilgi ve yetkinliğe sahip uzman bir ekip tarafından belirlenmiştir. Söz konusu ekip içerisinde, sürücü kurslarında eğitmen olarak görev yapan uzmanlar ve ticari taksi işletenler bulunmaktadır. Uzman ekip katkılı kurşunsuz benzin alternatiflerini; “Yakıt Menzili”, “Performans”, “Deterjan Katkısı”, “Vuruntu / Titreşim”, “İstasyon Sayısı / Ağı” olmak üzere beş kriterle değerlendirmiştir. Çalışmada hem kriterlerin önem derecesinin belirlenmesi hem de katkılı kurşunsuz benzin alternatiflerinin sıralanmasında, çok kriterli karar verme yöntemlerinden Analitik Hiyerarşi Proses (AHP) kullanılmıştır. Analiz sonuçlarına göre; beş değerlendirme kriteri içinde önem derecesi en yüksek kriter; “Yakıt Menzili” kriteri, en önemsiz kriter ise “Deterjan Katkısı” kriteri olarak bulunmuştur. Alternatifler arasında da BP akaryakıt firmasının katkılı kurşunsuz benzini en iyi alternatif olurken, Opet firması son sırada yer almıştır. Literatürde akaryakıt istasyonlarının piyasaya sundukları herhangi bir ürüne göre sıralamanın yapıldığı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışma hem bu yönüyle hem de çok kriterli karar verme yöntemlerinin akaryakıt istasyonlarının piyasaya sundukları herhangi bir ürünün sıralanması probleminde uygulanması yönüyle literatüre yenilik getirerek katkı yaptığı düşünülmektedir. Bu çalışmanın, işletmelerinde otomobili yoğun olarak kullanan ticari işletme sahiplerine, akaryakıt dağıtım şirketlerine ve bireysel anlamda otomobillerinde katkılı kurşunsuz benzin kullanan müşterilere faydalı olacağı düşünülmektedir. Analizlerde Excel paket programı kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Akaryakıt Dağıtım, Katkılı Kurşunsuz Benzin, Çok Kriterli Karar Verme, AHP

Bildiri ID: 362

THE IMPROVEMENT OF THE RIGHT TO INTERPRETATION IN THE UNITED STATES OF AMERICA

Ar. Gör. Gülçin DEMİRCAN, İzmir Demokrasi University

The right to interpretation which is an important element of the right to a fair trial is not directly regulated in the Constitution of the United States of America but is associated with the concept of due process at the center of the 5th and 14th Amendments of the Constitution. In addition, it is stated that the 6th Amendment constitutes one of the sources of the right to interpretation in criminal proceedings. However, it cannot be said that the right to interpretation was considered an indispensable right for an effective defense in the USA based on these Amendments for a long time. Courts used to deny the defendant's request to use an interpreter, even though they had little English ability to understand or speak. Even if this request was accepted and an interpreter was appointed, its covering was quite limited. The study will examine the improvement of the right to interpretation in the USA in three stages. First of all, *Perovich v. The US* decision will be examined to understand the way in which the right to the interpretation was initially viewed. The Court granted broad discretion to a trial court judge in the matter of whether to appoint an interpreter. Despite the inadequate analysis of the court, the lack of definition of the limits of the discretionary power, and the absence of a published justification for the decision, this decision has often been accepted as precedent. The year 1970 was an important turning point for the USA in terms of accepting that the right to interpretation is a constitutional right. *United States ex rel. Negron v. New York* judgment, the court held that in a criminal case, a defendant who could not speak English had a constitutional right to have an interpreter. Therefore, *United States ex rel. Negron v. The New York* decision will be scrutinized secondly. In 1978 another development took place in terms of the right to interpretation. The Federal Court Interpreters Act was passed by Congress after a difficult process. The first decision to point to the the Federal Court Interpreters Act was *Martin Medina Tapia v. The US* decision. Interestingly, in this decision, it is seen that even after the Federal Court Interpreters Act, the appointment of an interpreter was left to the discretion of the judge. Finally in the study, the Federal Court Interpreters Act, some other court decisions and executive orders which are about right to interpretation will be examined..

Anahtar kelimeler: The Right to Interpretation, The Right to a Fair Trial, The Constitution of the United States of America, The Federal Court Interpreters Act, Due Process.

Bildiri ID: 363

COVID-19 İLE ÇALIŞMA YAŞAMI DÖNÜŞÜMÜNÜN İZİNİ SÜRMEK: ARTIK HİÇBİR ŞEY ESKİSİ GİBİ OLMAYACAK MI?

Dr. Öğr. Ü. Banu SARIBAY, *Türk Hava Kurumu Üniversitesi*

Gamze DURGUN, *İzmir Demokrasi Üniversitesi*

İçerisinde bulunduğumuz Covid-19 süreci ile birlikte tüm dünyada olduğu gibi ülkemiz ekonomisinde, iş sisteminde ve istihdam biçimlerinde meydana gelen çeşitli değişiklikler olmuştur. Son yıllarda birçok bilim insanı tarafından ele alınan uzaktan çalışma ya da evden çalışma kavramı bu salgın ile birlikte gündeme gelerek, işletmeler için alternatif bir çözüm yöntemi halini almıştır. Çin’de başlayıp tüm dünyaya yayılan Covid-19 salgını, az ya da çok sayıda iş gören barındıran pek çok işletmenin çalışma yöntemlerini ve kültürlerini değiştirmesinde etkili olurken, salgının daha geniş kitlelere yayılmasını önlemek için alınan tedbirlerle birlikte uzaktan çalışma modeli dünyanın pek çok yerinde yaygınlaşan bir yöntem olmuştur. Bu yöntemin yaygınlaşmasında, hali hazırda var olan dijitalleşme sürecindeki yenilikler, yapay zekanın kullanımının artışı ve mega trendlerdeki gelişmeler de etkili olmuştur. Dijitalleşmenin hayatımızın önemli bir parçası haline gelmesi, dijital teknolojilerde yaşanan gelişmelerle başlayan bilginin değişimi sosyal yaşamın yanı sıra iş dünyasının dönüşüm sürecini de beraberinde getirmiştir.

Uzaktan çalışma kavramının hayata geçirilebilmesi açısından üzerinde durulması gereken nokta işin niteliğinin uzaktan çalışmaya uygun olup olmadığıdır. Model, dijital altyapısı olan ve halihazırda bu altyapıya uygun olan eğitim, bankacılık, sigortacılık, bilgisayar programcılığı, yazılım gibi sektörleri barındıran işletmelerce uygulanabilirken, yakınlık ve temas gerektiren, özel uygulama ya da ekipman gerektiren ve belli işgücü ile yapılması zorunlu olan sektörler için uygulanamamaktadır (Akça ve Tepe Küçükoğlu, 2020). Yine bu süreçte iş görenler uzaktan çalışma faktörünün yanında; iş güvenliği, kişisel sağlık, çocukların bakımı ve evde öğretim, bireysel mali durum, işverenin varlığını sürdürdürebilmesi, stres ve ruhsal sağlık, iş-özel yaşam dengesi, aile sağlığı, üretkenlik, sosyal izolasyon gibi bazı sorunlarla yüzleşmek ve motivasyonlarını sağlayarak özel yaşamlarını ve iş yaşamlarını idame ettirmek durumunda kalmışlardır (Josh Bersin Academy, 2020). Dolayısıyla geleneksel çalışma biçiminden ayrılan, fiziksel mekan sınırlamalarından bağımsız çalışma biçimi olan uzaktan çalışmanın, ekonomik, sosyal, iş sağlığı ve güvenliği gibi yönlerin yanında çalışan davranışları ve psikolojisi açısından da değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu noktada, her ne kadar uzaktan çalışma durumu söz konusu olsa da örgütsel davranış bilim dalının önemi bir kez daha ortaya çıkmaktadır.

Yaşamımıza yeni giren Covid-19’un örgütsel davranış alanında yarattığı etkileri gözlemleyebilmek için belirli bir süreç gerekmesiyle birlikte böyle bir sürecin tahminlemesinin daha önce yapılıp yapılmadığını

görmek ve uzaktan çalışma, dijitalleşme, iş yaşamında esneklik, aile ve iş yaşamı arasında denge, çalışan sağlığı (fizyolojik ve psikolojik), bireysel iyilik (wellness) ve bireysel yeni yetkinlikler gibi konular hakkında bir proaktif yaklaşımın olup olmadığının değerlendirilmesi açısından 2015-2019 yılları arası yapılan Örgütsel Davranış Kongrelerindeki çalışmalar incelenerek bir içerik analizi yapılmıştır. Bu çalışmada, dijitalleşmenin de etkisiyle “Covid-19 çalışma yaşamında yepyeni bir tarih mi yazacak, yoksa önceden yazılmış bir tarihin sayfalarının çok hızlı bir şekilde çevrilmesine mi neden olacak?” sorusunun yanıtı aranacaktır. Ayrıca çalışma kapsamında, işin yapılışı, niteliği, çalışanların beklentileri, performansları, kariyer yolları ve yetkinliklerinin değişmesi ile işin nerede, kimler tarafından, hangi ortam ve araçlarla yapılacağına ilişkin literatür bağlamında ne kadar hazır olduğuna ve artık eskisi gibi olmayacak iş kavramlarının neler olabileceğine dikkat çekilmesi de amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: kaliteye ayarlanmış yaşam yılı, fayda katsayısı, optimizasyon

Bildiri ID: 364

1982 ANAYASAL DÜZENİNDE ÖĞRETİM ELEMANLARININ KÜRSÜ HÜRRİYETİ

Dr. Öğr. Ü. Ümit GÜVEYİ, İzmir Demokrasi Üniversitesi

Kavramsal bir tercih olarak başlıkta seçilen “kürsü hürriyeti” ifadesi esasen anayasa hukukuna ya da parlamento hukukuna dair bir terimi çağrıştırmaktadır. Zira anayasa hukukunda (parlamento hukukunda), yasama meclisi üyelerine atfedilen muafiyetlerden “yasama sorumsuzluğu”, aynı zamanda “kürsü dokunulmazlığı” olarak da adlandırılabilir. Çalışma kapsamında ise “kürsü” kelimesi, yasama meclisi kürsüsünü değil üniversitelerdeki derslik kürsüsünü işaret etmek amacıyla kullanılmış; böylelikle “kürsü hürriyeti”, üniversitelerde ders veren öğretim elemanlarının öğretim faaliyetleri kapsamında sahip oldukları ifade hürriyetini işaret etmek amacıyla tercih edilmiştir.

Bilindiği üzere hiçbir hürriyet (özgürlük) sınırsız değildir. Hürriyetlerin sınırları kimi zaman anayasa ya da kanun kapsamında, pozitif hukuk normları ile çizilirken kimi zaman bu sınırların objektif olarak, ilgili hürriyetin doğasından kaynaklanmak suretiyle kendiliğinden var olduğu kabul edilmektedir. Bu durum ifade hürriyeti ve dolayısıyla da ifade hürriyetinin özel görünüşleri bakımından da geçerlilik arz etmektedir. Çalışma kapsamında ifade hürriyetinin özel görünüşlerinden biri olarak üniversitelerde görev yapan öğretim elemanlarının ders anlatımlarında ya da diğer bir ifade ile öğretim faaliyetinin icrası esnasında, kürsüde sahip oldukları ifade hürriyetinin kapsam ve sınırları irdelenmeye çalışılmaktadır. Bir diğer anlatım ile çalışmada, ifade hürriyetinin süje ve konu bakımından sınırlı bir tahlili söz konusudur.

1982 Anayasası ifade hürriyetini m. 26/1’de “Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir.” ifadesi ile güvence altına almaktadır. Madde metninde geçen “herkes” kelimesi, ifade hürriyetinin hak süjesi bakımından öğretim elemanlarını da kapsadığını ortaya koymaktadır. Bununla birlikte takip eden 27’nci madde kapsamında Anayasa, ifade hürriyetinin özel bir türü olarak “bilim ve sanat hürriyeti”ne de ayrıca yer vermektedir. Bahsi geçen m. 27’ye göre; “Herkes, bilim ve sanatı serbestçe öğrenme ve öğretme, açıklama, yayma ve bu alanlarda her türlü araştırma hakkına sahiptir.”. Zikredilen her iki düzenleme de çalışma konusu olan kürsü hürriyetine birer anayasal dayanak teşkil etmektedir. Öyle ki ifade hürriyeti ile bilim ve sanat hürriyeti arasında sıkı bir ilişki bulunduğu açıktır. Diğer taraftan söz konusu anayasa normlarının bire bir örtüşmediği ve iki farklı hukuki koruma alanı oluşturdukları da aşikârdır. Bu farklılık özellikle iki madde kapsamında yer alan sınırlama sebepleri bakımından önem arz etmektedir. İfade özgürlüğünün sınırlama sebepleri; “...millî güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği, Cumhuriyetin temel nitelikleri ve Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün korunması, suçların önlenmesi,

suçluların cezalandırılması, Devlet sırrı olarak usulünce belirtilmiş bilgilerin açıklanmaması, başkalarının şöhret veya haklarının, özel ve aile hayatlarının yahut kanunun öngördüğü meslek sınırlarının korunması veya yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi amaçları...” olmak üzere son derece uzun bir liste oluşturmaktadır (Anayasa m. 26/2). Bilim ve sanat hürriyeti ise “Yayma hakkı, Anayasanın 1’inci, 2’nci ve 3’üncü maddeleri hükümlerinin değiştirilmesini sağlamak amacıyla kullanılamaz.” şeklindeki anayasal sınır ile kayıtlanmaktadır (Anayasa m. 27/2). Bu anayasal sınırın yalnızca “yayma hakkına ilişkin bir sınır” olduğu göz önüne alındığında ise bilim ve sanatı öğrenme ve öğretme hakkına dair herhangi bir özel sınırlama sebebinin bulunmadığını söylemek mümkündür. Diğer taraftan Anayasa m. 130 kapsamında öğretim üyeleri ve yardımcılara dair araştırma ve yayın konusunda başka bir anayasal sınır çizilmektedir. Peki bu sınırın ya da sair başka bir anayasal sınırın kürsü hürriyetine atfedilebilmesi mümkün müdür?

Anahtar Kelimeler: öğretim elemanları, kürsü hürriyeti, ifade hürriyeti, 1982 Anayasası, anayasal sınırlar

Bildiri ID: 365

OSMANLI İMPARATORLUĞU'NDA MODERNLEŞME VE MİLLİYETÇİLİĞİN GELİŞİMİNE FUTBOL ÜZERİNDEN BİR BAKIŞ (1880 – 1923)

Dr. Öğr. Üyesi Ekin ERDEM, İzmir Demokrasi Üniversitesi

Modern futbol, 19. Yüzyıl'ın ortalarında İngiltere'de doğmuştur. Bu zaman dilimi, aynı zamanda Osmanlı İmparatorluğu'nun Baltalimanı Ticaret Antlaşması'yla (1838) iç pazarlarını İngiliz kapitalizmine açtığı ve Kırım Savaşı'nda (1853–1856) kurulan ittifakla Birleşik Krallık'la yakın ilişkiler kurduğu döneme denk gelmektedir. Bu gelişmeler doğrultusunda, İstanbul tarihinde saptanan ilk futbol karşılaşması, 27 Kasım 1880'de, esprili bir dille “Handsones” (Yakışıklılar) ve “Uglies” (Tıpsızlar) olarak adlandırılan iki İngiliz ekibi arasında yapılmıştır. İzleyen yirmi yıl içinde, Osmanlı İmparatorluğu'nda kurulan ilk on futbol kulübünden altısı İngiliz, diğer dördü ise Rum kulüpleri olacaktır. Buna bağlı olarak, yine İstanbul'da 1904 yılında kurulan ilk Futbol Ligi'ne katılan kulüplerden de ikisinin İngiliz, ikisinin Rum kulüpleri olduğu görülmektedir.

Bu dönemde kurulan spor kulüplerinin sadece yabancılara ya da azınlıklara ait olmasının bazı açık nedenleri vardır. 1877–78 Osmanlı-Rus Savaşı'ndaki yenilgiyi izleyen dönemde Sultan II. Abdülhamid, Meclis-i Mebusan'ı feshetmiş ve yeni kurulmakta olan anayasal rejime son vermiştir. 20. Yüzyıl'ın başlarına kadar altyapı unsurları bakımından modernleşme hareketleri devam etmekle beraber, siyasal ve hatta toplumsal katılıma yönelik her tür girişim rafa kaldırmış bulunmaktadır. Farklı isimler altında örgütlenen devrimci Jön Türk gruplarına yönelik sıkı kontrol mekanizması, 1901'de “Black Stockings” adıyla kurulan ilk Türk kulübünün de kısa zamanda kapatılması sonucunu doğurmuştur.

Bununla beraber, II. Abdülhamid rejiminin son yıllarına gelindiğinde, Mekteb-i Sultani öğrencilerinin Galatasaray adı altında İstanbul Futbol Ligi'ne katılmayı başardıkları görülmektedir. Kısa bir süre sonra onları, lig maçlarının yapılmakta olduğu Kadıköy semtinin gençleri tarafından kurulan Fenerbahçe izleyecektir.

1908'de II. Meşrutiyet'in ilânının ardından dernek kurmanın serbest hâle gelmesine karşın, Galatasaray ve Fenerbahçe hâlen Strugglers, Elpis, Cadikeuy ve Moda F.C. gibi yabancı ve azınlık kulüpleri arasında yalnızdılar. İmparatorluğun I. Dünya Savaşı'na katıldığı 1914'te iki kulüp arasındaki çekişme, taraflardan birinin Pazar, diğerinin Cuma günleri oynanan iki ayrı ligde şampiyonluk kazanmalarına kadar uzanmıştır. Ama bundan daha ilgi çekici olan bir gelişme, artık iki kulübün yarıştığı liglerin Altınordu, Türk İdman Ocağı, Anadolu İdman Yurdu ve Hilâl gibi ulusçu isimler taşıyan Türk kulüplerinden oluşmasıdır.

Birkaç yıl içinde gerçekleşen dönüşümün nedeni, Osmanlı İmparatorluğu'nda yıllardan beri devam eden modernleşmenin, Türkler üzerinde artık Avrupalılara öykünmekle sınırlı kalmayıp, aynı zamanda milliyetçiliği de doğurmuş olmasında aranmalıdır. Aynı zamanda Balkan Savaşları'ndaki yenilgiden sonra Jön Türk hükümetinin milliyetçi politikalara yönelmesi ve Almanlarla yapılan ittifakın ardından kapitülasyonları tek taraflı olarak kaldırması, çeyrek yüzyıldır devam eden İngiliz nüfuzunun da sonunu getirmiştir.

Bu çalışma, modernleşme ve milliyetçiliğin Osmanlı İmparatorluğu üzerindeki etkilerini futbol üzerinden incelemeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Modernleşme, Milliyetçilik, Futbol, Osmanlı İmparatorluğu

Bildiri ID: 366

PANDEMİ SÜRECİNDE ÇALIŞMAYAN BİREYLERİN EVDE KALMA DURUMLARININ KOLEKTİVİZM YÖNÜNDEN ANALİZİ

Doç. Dr. Ebru Belkıs GÜZELOĞLU, *Ege Üniversitesi*

Dr. Öğr. Üyesi Elif ÜSTÜNDAĞLI ERTEN, *Ege Üniversitesi*

Doç. Dr. Burcu ŞENTÜRK, *Ege Üniversitesi*

Dr. Asuman ÖZGÜR KEYSAN, *Orta Doğu Teknik Üniversitesi*

Dr. Öğr. Üyesi Ali Erhan ZALLUHOĞLU, *Ege Üniversitesi*

Pandemi sürecinde alınan önlemlerden öne çıkanları maske kullanımı, hijyene dikkat edilmesi ve fiziksel izolasyon olmaktadır. “Uyumluluk” ve “önleme” (Chen vd., 2020), önlemlere dikkat edilmesinde daha bireysel alana işaret ederken, fiziksel izolasyonun sağlanması özellikle pandeminin yayılımını yavaşlatan en etkili yol olarak görülmektedir (Gollwitzer vd., 2020).

Salgınla 'birlikte' mücadele temasının öne çıkarıldığı Sağlık Bakanlığı kamusal mesajlarında kendini izolasyon ve önlemlere uyum, insanlığa ve topluma karşı bir görev olarak konumlandırılmış (<https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66174/kamu-spotlari.html>) ve fiziksel izolasyon için evde kal çağrılarını pandemiyle mücadelede önceliklendirilmiştir. Kolektivist toplumların dışarıdan gelecek baskılara (salgın) karşı koruyan güçlü bağlara dayanan grup yapısı (Parker vd., 2009), sadece bireylerin yapmaya gönüllü olduğu değil, onlardan beklenen davranışları da ön plana çıkarmaktadır. Bu durumun özellikle Türkiye gibi (Alparslan ve Yastioğlu, 2018) kolektivist yapılarda daha fazla gözlemleneceği beklenmektedir. Çalışan bireylerin evde kalma konusunda seçim şansı görece azken; çalışmayan bireylerin, eğer kolektivist eğilimleri yüksekse, evde kalma uygulamasına daha fazla uyum göstereceği varsayılabilir. Çalışmada fiziksel izolasyonun tanımında evde kalma durumu temel alınarak, çalışmak zorunda olmamanın izolasyonu kolaylaştıracağı beklenmektedir. Bu çalışmanın araştırma sorusu oluşturan durum pandemi sürecinde çalışmayan bireylerin fiziksel izolasyon durumunun değerlendirilmesidir.

Bu kapsamda Mart - Haziran 2020 arası evde kalma dönemde çalışmadığını ifade eden bireylerin evde kalma durumu, kolektivist eğilimlerle ilişkili olarak analiz edilmiştir. Çalışma, TÜBİTAK ARDEB 1001 “COVID-19 ve Toplum: Salgının Sosyal, Beşeri ve Ekonomik Etkileri, Sorunlar ve Çözümler” özel çağrısı kapsamında gerçekleştirilen çalışmanın ilk analiz basamağını oluşturmaktadır.

Çalışma devam eden karma araştırmanın nicel ön bulgularını içermektedir. Analiz sonucunda Türkiye’yi temsil etmesini sağlamak için amaçsal örnekleme seçilen NUT1 düzeyi 12 ilde toplam 2409

katılımcının pandemi dönemindeki evden çıkma durumunun kırılabilirliğini çalışma durumuna göre inceleyen bulgular sunulmaktadır. Evden çıkma düzeyi, demografik bilgiler, ihtiyaç karşılama durumu ve korona virüs ile ilgili deneyimleri sorulmuş; kolektivizm değişkeni için de Singelis vd. 1995'den revize edilen ölçek ifadelerinden yararlanılmıştır. Çalışmada 5'li likert ölçeği kullanılmıştır.

Araştırma bulguları katılımcıların genel olarak kolektivist bireyler olduğunu ortaya koymaktadır. Keyfi dışarı çıktığını ifade eden bireylerin ise dikey ve yatay kolektivizm ortalamaları diğer katılımcılara göre daha düşük olmakta, yüksek olan katılımcılar evde kaldıklarını ve/veya zorunlu hallerde dışarı çıktıklarını ifade etmektedirler. Birden çok sebeple dışarı çıkmak durumunda kalan bireylerin hastalığa yakalanmış bireyleri medyadan takip etme durumu da artmaktadır. Öte yandan tüm SES gruplarının yoğun yüzdesi bir nedenle zorunlu dışarı çıktığını ifade ederken, en yoğun gruplar A (%62,1) ve E (%63,7) grupları olmuştur. Keyfi dışarı çıktığını ifade eden gruplar ise C1 (%25,9) ve C2 (%31,2) gruplarıdır. Riskli grupta olup olmama; hane içinde riskli, özel gruptan (engelli, vb.) gruptan; hane dışından ise ilgilenilmesi gereken bireylerin olması, evden çıkmada belirleyicidir. Hane içinde sokağa çıkma yaşama tabii bireylerin olması ise belirleyici olmamıştır. Riskli grupta olan bireylerin sadece %25'i evden çıkmadığını ifade etmektedir. Hane dışından ilgilenmesi gereken yakını olmayan bireylerin %85'i de bir nedenle dışarı çıkmaktadır. Hanede yaşayan kişi sayısı arttıkça, bireylerin yatay kolektivizm değerleri azalmaktadır. Dolayısıyla diğer bireylerin yararını gözetme durumunun da azaldığı söylenebilir. Eğitim ile de dikey kolektivizm arasında zayıf ve negatif ilişki bulunmuştur. Atchison vd. (2020)'nin aksine, eğitim seviyesi yükseldikçe, kendilerinden beklenen davranışları gerçekleştirme durumunun azaldığı görülmüştür. Zira keyfi dışarı çıktığını ifade eden katılımcıların %50'si üst eğitim grubundadır.

Anahtar Kelimeler: Pandemi, Evde kalma, Kolektivizm, Çalışmama

Bildiri ID: 367

SAKİN ŞEHİRLERDE MEKÂN KULLANIMI: SEFERİHİSAR ÖRNEĞİ

Kamuran Bülent KÖSTEM, *İzmir Demokrasi Üniversitesi*

Prof. Dr. Hülya YÜKSEL, *İzmir Demokrasi Üniversitesi*

Seferihisar Belediyesi 2009 yılında Cittaslow (Sakin Şehir) Birliği'ne üye olmuş ve bu üyeliğin takip ettiği 10 yıl içinde kent dokusunda dikkat çekici değişimler yaşanmıştır. Sakin şehir kapsamında kent yönetimi kendi kimliğini korumak, sürdürülebilirlik ve yereli desteklemek gibi ilkeler çerçevesinde faaliyetler gerçekleştirmeye başlamıştır. Yerli tohumların kullanılması, yerel üreticilerin desteklenmesi, üretici örgütlenmesi gibi küreselleşmeye alternatif olduğu vurgulanan faaliyetler uygulanırken bir yandan da inşaat sayısı ve arsa fiyatları artmış ve özellikle bir zamanlar küçük bir balıkçı kasabası olan Sığacık Kaleiçi bölgesinin turistik bir gösteri alanına dönüşmesi söz konusu olmuştur. Bu araştırmanın amacı, yereli güçlendirerek kapitalist kent yönetimine alternatif bir kent yönetimi ortaya koyma iddiasında olan Sakin Şehir hareketinin Seferihisar'a etkisinin mekân kullanımındaki değişimler üzerinden değerlendirilmesidir. Kentin kendi değerlerini tespit etmesi ve bu değerleri küreselleşmenin kentleri metalaştırmasına karşı bir hareket olan Sakin Şehir hareketi Türkiye'de 2009 yılında Seferihisar'ın üyeliği ile yayılmaya başlamıştır. Seferihisar'ın kendi özellikleri doğrultusunda uygulanan projeler yerel üretimin desteklenmesi ve turizm ağırlıklıdır. Seferihisar'da bir yandan yerli tohum merkezi, sosyal mutfak, kadın kooperatifi, üretici pazarları ve benzeri yerel değerleri ve üreticileri destekleyen projeler uygulanırken bir yandan tek katlı müstakil evler yerine çok katlı apartmanlar, butik oteller ve restoranlar yapılmaya başlanmıştır. Kentte hâkim ideoloji kendi mekânlarını yaratmaya çalışır. Kapitalizm, kentleri metalaştırarak bir tüketim unsuru haline getirmekte ve sanayileşmenin kârlılığının azaldığı ya da mümkün hale gelmediği durumlarda, bu şekilde gayrimenkul ve inşaat sektörleriyle kentleri pazarlamaktadır. Bunun sonucu olarak, kapitalizm özellikle kent merkezlerini ve turistik mekânları soylulaştırıp, tüketim mekânları haline getirerek rantı açar. Bu çalışma kapsamında, Seferihisar özelinde yukarıda bahsedilen bu değişimlerin nasıl deneyimlendiği ortaya konularak Sakin Şehir hareketi ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kent, cittaslow, Sakin Şehir, Kapitalist küreselleşme, Neoliberal Politikalar

Bildiri ID: 368

İSTENMEYEN ÇIKTILARA SAHİP VZA İLE AVRUPA BİRLİĞİ ÜLKELERİNİN EKONOMİ-ÇEVRE ETKİLEŞİMLİ ETKİNLİK DEĞERLENDİRMESİ

Metin ÖNER, *Manisa Celal Bayar Üniversitesi*

Mine YILMAZER, *Manisa Celal Bayar Üniversitesi*

Veri Zarflama Analizi (VZA) karşılaştırmalı etkinlik ölçümünde yaygın olarak kullanılan doğrusal programlama tabanlı parametrik olmayan bir yöntemdir. Özellikle, VZA'nın geleneksel yöntemleri olarak adlandırılan CCR ve BCC yöntemleri çok sayıda çalışmaya konu olmuştur. Bu geleneksel yöntemlerin kullanımında en önemli nokta, girdilerin azaltılmak istenen değişkenlerden, çıktıların ise artırılmak istenen değişkenlerden oluşmasıdır. Ancak ekonomi-çevre etkileşimli etkinlik değerlendirmelerinde GSYİH gibi artırılmak istenen çıktı değişkeninin yanında, sera gazı salımı, CO2 salımı gibi azaltılmak istenen çevre kirleticileri modelde birlikte bulunur. Bu modellerde geleneksel VZA yöntemleri kullanılamaz. VZA modellerinde azaltılmak istenen çıktı değişkenlerin bulunması durumuna istenmeyen çıktılara sahip VZA modelleri adı verilir. Ekonomi-çevre etkileşimli etkinlik değerlendirmesi için geliştirilen istenmeyen çıktılara sahip modeller iki ana kategoriye ayrılmaktadır. (1) Zayıf atılabilir VZA modelleri (2) Kuvvetli atılabilir VZA modelleri. Zayıf atılabilir VZA modelleri istenmeyen çıktı verilerini orijinal değerleriyle modellerken, kuvvetli atılabilir VZA modelleri istenmeyen çıktı verilerini veri dönüşümü yaparak modellemektedir. Amaç: Bu çalışmanın ana amacı, istenmeyen çıktılara sahip modelleri çözmek için kullanılan altı temel VZA yöntemini kullanarak, Avrupa Birliği (AB) ülkelerinin ekonomi-çevre etkileşimli etkinliklerini analiz etmek ve değerlendirmelerde bulunmaktır. Kapsam: Bu çalışmada, çevre etkinlik ölçümü için geliştirilen istenmeyen çıktıya sahip altı temel VZA yöntemi kullanılarak Türkiye'nin de içinde yer aldığı otuz bir Avrupa ülkesinin 2010 – 2017 yılları arasındaki çevre etkinlik değerlendirmesi yapılmıştır. Modellerde genel olarak istenilen çıktının (GSYİH) artırılması ve istenmeyen çıktının (sera gazı salımı) azaltılması hedeflenmektedir. Analizlerde ele alınan girdiler, kullanılan işgücü sayısı, sabit sermaye stoku ve enerji kullanımınıdır. Diğer taraftan istenilen çıktı ülkelerin ele alınan yıllardaki GSYİH değeri, istenmeyen çıktı ise ülkelerin ilgili yıllardaki sera gazı emisyon miktarıdır. Analize dahil edilen otuz bir ülke için AB veri tabanında (Eurostat) ve Avrupa Çevre Ajansında (EEA) yayımı tam olarak yapılmış olan 2010 – 2017 yılları arasındaki veriler kullanılmıştır. Yöntem: Bu çalışmada ekonomi-çevre etkileşimli etkinlik analizi için altı temel yöntem kullanılmıştır. Bu yöntemler: (1) İstenmeyen çıktılarının kullanılmadığı BCC modeli. (2) istenmeyen çıktılarının girdiler olarak modellendiği BCC modeli. (3) Golony ve Roll (1989) tarafından önerilen istenmeyen çıktılara resiprok veri dönüşümü. (4) Seiford ve Zhu (2002) tarafından önerilen istenmeyen çıktılara toplamsal terslik veri dönüşümü. (5) Färe ve Grosskopf (1989) tarafından geliştirilen Hiperbolik etkinlik ölçüsü. (6) Färe ve Grosskopf (2004) tarafından geliştirilen

Yönelimli Uzaklık Fonksiyonunu Kullanan Etkinlik Ölçüsü. Bulgular: Gerçekleştirilen analizlerden elde edilen bulgulara göre, altı farklı VZA yönteminde de 2010-2017 dönemindeki her yıl için etkinlik sağlayan ülkeler Almanya, Danimarka, Fransa, İngiltere, İzlanda, Lüksemburg, Malta, Norveç, Yunanistan'dır. Yunanistan ve İzlanda hariç söz konusu ülkeler, başta enerji olmak üzere girdilerini etkin kullanarak bir yandan GSYİH'yı artırırken diğer yandan sera gazını azaltmayı başarmışlardır. Sonuç: Bu çalışmada ekonomi-çevre etkileşimli etkinlik değerlendirmeleri için önerilen istenmeyen çıktılara sahip altı VZA etkinlik modeli ele alınmıştır. Bu modellere dayanarak, ekonomi ve çevre ikilemi bağlamında Avrupa Birliği ülkelerinin karşılaştırmalı etkinlik değerlendirmeleri yapılmış ve yorumlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: İstenmeyen Çıktılara Sahip Veri Zarflama Analizi, Çevre, Etkinlik, Çevre Etkinlik İndeksi, Avrupa Birliği Ülkeleri.

Bildiri ID: 370

COVID-19 PANDEMİSİNİN TÜRKİYE'DE FARKLI SEKTÖRLERDE FİNANSAL PERFORMANS ÜZERİNE ETKİSİNİN PROMETHEE YÖNTEMİ İLE ANALİZİ

Metin ÖNER, *Manisa Celal Bayar Üniversitesi*

Esra KILKIL, *Dokuz Eylül Üniversitesi*

Yeni tip korona virüs veya diğer adıyla Covid-19 virüsü sadece insan hayatını tehdit etmekle kalmamış, aynı zamanda sektörden sektöre değişen çok değişik finansal etkileri görülmüştür. Bunun temel nedeni salgın nedeniyle ortaya çıkan tüketim taleplerinde gözlenen değişimlerdir. PROMETHEE yöntemi ile Covid-19 salgınının, finansal rasyolara etkisinin sektörler bazında karşılaştırmalı olarak incelenmesi bu çalışmanın ana konusudur. PROMETHEE yöntemi, işletmeler arasındaki finansal performans karşılaştırmalarında sıkça kullanılan Çok Kriterli Karar Verme (ÇKKV) yöntemlerinden biridir. Amaç: Bu çalışmanın ana amacı, BIST endeksler isimlendirmesiyle, BIST Sınai (XUSIN), BIST Gıda-İçecek (XGIDA), BIST Kimya-Petrol-Plastik (XKMYA), BIST Madencilik (XMADN), BIST Metal-Ana (XMANA), BIST Tekstil-Deri (XTEKS), BIST İnşaat (XINSA), BIST Turizm (XTRZM), BIST Teknoloji (XUTEK), BIST Bilişim (XBLSM) endeksleri içinden örnekleme yolu ile elde edilen şirketlerin, Covid-19 salgını öncesi ve sonrası dönemler için finansal performans sıralamasının ne şekilde etkilendiğinin belirlenmesi ve yorumlanmasıdır. Kapsam: Bu çalışmada, finansal performans sıralamasının elde edilebilmesi için şirketlerin kamuya yayımlanmış bilanço ve karar zarar tablolarından hesaplanan 10 adet finansal rasyo kullanılmıştır. Çalışmada kullanılan finansal rasyolar: (1) Cari oran, (2) Kaldıraç oranı, (3) Kısa vadeli yabancı kaynak oranı, (4) Özkaynak oranı, (5) Stok devir hızı, (6) Aktif devir hızı, (7) Aktif karlılık oranı, (8) Ödenmiş sermaye karlılık oranı, (9) Faaliyet kar oranı, (10) Faaliyet giderleri / net satışlar. Covid-19 salgını öncesi dönem için yukarıda sayılan finansal rasyolar 2019 yılsonu bilanço ve kar-zarar tablolarından elde edilmiş, Covid-19 salgını sonrası devre için finansal rasyolar 2020 yılının 9 aylık dönemine ilişkin yayımlanmış bilanço ve kar-zarar tablolarından hesaplanmıştır. Hesaplanan bu finansal rasyolar kullanılarak PROMETHEE yöntemiyle yukarıda sayılan toplam on adet BIST endeksindeki şirketler için Covid-19 salgını öncesi ve sonrası karşılaştırmalı finansal performans sıralamaları elde edilmiştir. Yöntem: Bu çalışmada Covid-19 pandemisinin Türkiye'de farklı sektörlerde finansal performans üzerine etkisinin belirlenmesi için ÇKKV yöntemlerinden biri olan PROMETHEE yöntemi kullanılmıştır. PROMETHEE yönteminde kriterler olarak belirlenen finansal rasyoların ağırlıkları entropi yöntemi ile belirlenmiştir. PROMETHEE yöntemi alternatiflerin ikili karşılaştırmalarını tercih fonksiyonlarına göre yapan bir yöntemdir. Her bir kriter için tercih fonksiyonları belirlenerek sektörlerin finansal performans

karşılaştırmaları elde edilmiştir. Bulgular: PROMETHEE yöntemi ile Covid-19 salgını öncesi ve sonrası dönemlere ait finansal performans sıralamaları Visual PROMETHEE programı ile elde edilerek sunulmuştur. Sonuç: Bu çalışma, Covid-19 pandemisinin Türkiye’de farklı sektörlerde finansal performans üzerine etkisinin belirlenmesine yönelik ayrıntılı ve kapsamlı bir analiz sunmakta ve değerlendirmelerde bulunmaktadır. Ayrıca, bu çalışmada kullanılan PROMETHEE yöntemi ile elde edilen performans sıralamaları, hisse senedi portföyünün belirlenmesinde kullanılabilir başlangıç ve karşılaştırma verisini oluşturması bakımından son derece önemlidir.

Anahtar Kelimeler: PROMETHEE, Çok Kriterli Karar Verme, Finansal Performans, Finansal Rasyolar

Bildiri ID: 371

KNOWLEDGE MANAGEMENT AND SERVICE CONTINUITY MANAGEMENT PROCESSES BASED ON COBIT AND ITIL FRAMEWORKS

Dr. Öğr. Üyesi Betül AYGÜN, İzmir Demokrasi Üniversitesi

Up till, even in all organization type, adaptation to digital world is indispensable. In finance, economic or management, without any software and digital engineering services, being successful and having a competitive advantage, improving productivity and operational efficiency, and increasing profitability is impossible. Yet despite of the fact that a successful digital transformation promises potential savings, these efforts can be dangerous for a company approaching them without clear understanding for transformation of the processes. Digital transformation brings new types and level of risks which necessitates the ITSM. ITIL is the most globally popular ITSM certificate. It supports organizations on providing a practical and flexible basis for the journey of digital transformation and involves IT teams to play crucial role in business strategy. According to Deloitte report, ITIL as only ITSM framework is not sufficient to support the digital transformation and should be combined with COBIT and CMMI. However, implementing these frameworks separately results in duplication and more effort due to the process overlaps and intersections. Since one of them is no longer enough, mixed and match approach is taken. In this study, processes, and functions necessary for IT services are proposed which combines the requirements of ITIL, COBIT. The structure of the processes answers both what to do and how to implement which are the key success of both COBIT and ITIL, respectively. In this work, we focus on knowledge management under Service Transition and continuity management under Service Design processes. For achieving and sustaining digital transformation, continuity management is one of the key factors that needs patience and requires time. In addition, in digital era, all processes will be dependent on knowledge processes which transforms big data into knowledge because data and information are easily gained and stored with in this area. With the help of implementation this process, business has several advantages such as increasing the awareness of services' usage, providing information when necessary and simplification of service desk by accessing known errors. Continuity management has a cyclic process and should be updated according to the "business continuity plan" and "business priorities". The aim of this process is to keep services alive by maintaining the necessary ongoing recovery capability of IT services and their supporting components. These two processes are implemented into Military based organization who has an internal IT service team. Service continuity management is implemented as IT Infrastructure management process by the same group of staff. Besides, in the knowledge management, since it need high maturity level and long implementation time, it is not implemented totally yet. To conclude, comprehensibility of ITIL and strategic and broader concept of COBIT of these standards are considered while excluding the messy of ITIL and shallownes

of COBIT. By applying the processes offered during this study, organization are automatically satisfies the COBIT and ITIL requirements.

Keywords: ITSM, processes, ITIL, COBIT, Knowledge Management, Data and Information, Service Continuity management

Bildiri ID: 372

DOES SPACE MATTER POLITICALLY? THE SOCIO-ECONOMIC DETERMINANTS OF VOTING BEHAVIOR IN TURKEY (2007-2018)

Dr. Öğr. Üyesi Dilara SÜLÜN, İzmir Demokrasi Üniversitesi

Almanya ile Türkiye arasında 1960'lı yıllarda imzalanıp yürürlüğe giren İşgücü Antlaşması çerçevesinde bu yıllar itibarıyla çok sayıda Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı Almanya'ya çalışmak üzere gitmiştir. Dolayısıyla günümüzde halen Almanya'da yaşamakta olan ikinci nesil Türk kökenli çift vatandaşı kişi sayısı yüksektir. Almanya'da yaşamakta olan 3 milyon Türk kökenli göçmen ülkenin ekonomik kalkınmasına önemli katkı koymaktadır. Diyebiliriz ki, Almanya Türkiye'nin Avrupa'daki en önemli müttefiklerinden bir tanesi olmakla birlikte, iki ülke, işgücü antlaşmasına dayalı olarak ekonomi ve ticaret açısından birbirleri için köklü ve önemli ortaklardır. Almanya, yaklaşık 4 trilyon dolar Gayrisafi Yurt içi Hasılası (GSYİH) ile Amerika Birleşik Devletleri, Çin ve Japonya'dan sonra dünyanın en büyük 4. ekonomisi konumundadır, Avrupa'da ise birinci büyük ekonomidir.

Almanya ekonomisi ülkede başarılı bir şekilde işleyen sosyal piyasa ekonomisi ile dikkat çekmektedir. Almanya kalifiye iş gücüne sahiptir, ayrıca dünya genelinde en büyük ekonomiler arasında yer almasının nedenleri, ülkenin oldukça gelişmiş sanayisi, yüksek ihracatları, yüksek performanslı şirketleri, başarılı ticaret fuarları ve yüksek istihdam oranlarıdır. Almanya dünya çapında otomobil ve otomobil aksamaları, makine, paketlenmiş ilaç, uçak, helikopter ve uzay araçları, kimyasal, ev ekipmanları ve rafine petrol alanlarında en büyük ihracatçı konumundadır. Ülkenin başlıca ihracat ortakları sırasıyla Amerika Birleşik Devletleri, Fransa, Çin, Hollanda ve Birleşik Krallık'tır. Almanya'nın en çok ithalat yaptığı ülkeler ise Hollanda, Çin, Fransa, Belçika, Lüksemburg ve Polonya'dır.

Mevcut dünya düzeni içinde uluslararası ticaretin önemi ve ülkelere sağladığı faydaları nelerdir? Almanya ile Türkiye arasındaki ticaret politikaları nelerdir ve iki ülke arasındaki ticaretin altyapısını düzenleyen antlaşma ve protokoller nelerdir? Almanya ve Türkiye arasındaki dış ticaret hacminin, Türkiye ile Avrupa Birliği arasında 31 Aralık 1995 tarihinde yürürlüğe giren Gümrük Birliği Antlaşması çerçevesinde artmaya başladığını görüyoruz. 2019 yılında Almanya ile Türkiye arasındaki ticaret hacmi 35.897 milyon dolar olarak gerçekleşmiş olup bunun 16.617 milyon doları Türkiye'nin Almanya'dan ihracatı ve 19.280 milyon doları ise Türkiye'nin Almanya'dan ithalatı olarak gerçekleşmiştir. Bu durumda ticaret dengesi ithalat fazlası veren Türkiye açısından 2.663 milyon dolar olarak Türkiye'nin aleyhine olmuş, ikili ticarete Almanya hali hazırda kârlı durumdadır.

Çalışmamız dış ticaret teorileri ışığında, Almanya'nın dış ticaret politikalarını ve Türkiye ile Almanya arasındaki ticaretin altyapısını düzenleyen antlaşma ve protokollerini inceleyecektir. Öte yandan

önümüzdeki yıllarda Almanya ve Türkiye arasında hangi sektörlerin stratejik önem kazanacağı ve ikili ticarete Türkiye'nin avantajlı bir konumda olması için neler yapması gerektiği değerlendirilecektir. Bu kapsamda çalışmamızda Almanya ile Türkiye dış ticaretinin yıllar itibariyle miktarı ve sektörel dağılımı analiz edilecek ve yeni işbirliği potansiyelleri araştırılacaktır. Bildiride dış ticaret rakamları ve sektör bilgileri İzmir bazında da ayrıntılı bir şekilde incelenecek, Almanya'ya yönelik saha çalışmaları içerikli literatür taraması yapılacak, Almanya ve Türkiye istatistik ve dış ticaret raporları ekonomik ve ticari açıdan değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Almanya, Türkiye, Dış Ticaret, Gümrük Birliği, Uluslararası Ticaret Teorileri.

Bildiri ID: 373

COVID-19 SALGINININ ULUSLARARASI TİCARİ SÖZLEŞMELERE ETKİSİ

Dr. Öğr. Üyesi Murat ŞAHİN, İzmir Demokrasi Üniversitesi

2019 yılı sonunda Çin'de başlayan ve akabinde 2020 yılı itibariyle tüm dünyayı etkisi altına alan ve de 2021 yılı itibariyle de devam edeceği öngörülen covid -19 salgını ve salgına özgü kısıtlamalar nedeniyle zaman zaman dünya ticareti durma noktasına gelmiştir. Salgın sebebiyle gerek çalışanlara, gerek seyahatlere konan kısıtlar gerekse de hammadde temininde yaşanan güçlükler sebebiyle ihracat temelli birçok uluslararası ticari satım ve tedarik sözleşmesinde geç ifadan kaynaklı hukukî uyuşmazlıkların ortaya çıktığı görülmektedir. Elbette ki roma hukukundan buyana sözleşmeler hukukuna hakim en temel ilkelerden olan ahde vefa (pacta sunt servanda) prensibinin ne surette uygulama alanı bulacağı tartışmaya açılmıştır. Zira covid-19 salgınının mücbir sebep teşkil edip etmeyeceği buna dayalı olarak mevcut ve bilhassa uzun dönemli-sürekli borç ilişkilerinde fesih veya uyarılama sebebi olarak dikkate alınıp alınmayacağı noktasındaki hukukî belirsizlik varlığını korumaya devam etmektedir. Bu noktada salgının kendine özgü kısıtları ile devletlerin koymuş olduğu ilave kısıtlar nedeniyle yani taraflara kusur atfedilemeyecek nedenlerden dolayı sorumluluğun doğup doğmayacağı ve uyarılama taleplerinin bu hallerde ne surette dikkate alınacağı konuları uyuşmazlık oluşturan hallerin başında gelmektedir. Zira salgın ve etkisi gerek zaman gerksede yoğunluk bakımından, öngörülebilir olmadığı gibi, beklenenden daha şiddetli bir yıkıma sebebiyet verdiği açıktır. Bu halde sözleşmelerde mücbir sebep veya uyarılama klozu olup olmadığı da ayrı bir öneme sahip hale gelmektedir. Bu durumda dahi ilgili klozların sözleşmeye etkisi ayrıca ele alınması gerekli bir alanı oluşturmaktadır. Ayrıca tahkim şartı öngörülen sözleşmelerde uyarılama taleplerinin hakem heyetince karar bağlanıp bağlanamayacağı da tartışmaya açık bir husus haline gelmiştir. Tüm bu sorunlara ilaveten salgın sebebiyle ekonomik kriz içine giren ve de iflas veya konkordato süreçlerine dahil olan işletmelerin ve bu işletmelerin tarafı olduğu sözleşmelerin akibeti de tartışmalı hale gelen bir diğer alan olmuştur.

Tüm bu tartışmalar ışığında, bu çalışmada, tahkim şartı öngörülen sözleşmelerde, tahkim şartının geçerliliğinin tartışmaya açılıp açılmayacağı, uyarılama taleplerinin değerlendirilmesi, mücbir sebep ve geçici ifa imkansızlığı kavramları, salgına özgü koşullar dikkate alınarak, gerek sözleşme şartları gerekse de uluslararası ticari kurallar inceleme konusu yapılarak ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: covid -19, ticari sözleşme, mücbir sebep, tahkim, uyarılama

Bildiri ID: 374

YEŞİL TEDARİK ZİNCİRLERİ VE ETKENLERİ

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Fatih ACAR, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi

Son yıllarda, iklim değişikliği ve çevre kirliliği önemli bir problem haline gelmiştir. Muhtemelen de iklim bilimcilerin tahmin ettiği gibi önümüzdeki yıllarda küresel ısınma sıcak bir konu olmaya devam edecektir. Günümüzün küresel üretim şartları ve tüketim toplumu çerçevesinde, her geçen gün çevresel anlamda değişik problemler ile karşılaşmaktadır. Bu problemler tamamen yok edilemese bile en azından olabildiğince önlem alınmaya çalışılmalıdır. Bu kapsamda önce Kyoto Protokolü, sonrasında ise Paris Antlaşması buna bir örnektir. Akademik literatürde, önemlerine ve ekonomiye katkılarına göre, KOBİ'ler hak ettikleri ilgiyi görmemektedir. Avrupa Komisyonu'nun tanımına göre, KOBİ'ler 250 kişiden az istihdam eden ve yıllık cirosu 50 milyon Euro'yu aşmayan ve / veya yıllık bilanço toplamı 43 milyon Euro'yu geçmeyen şirketlerdir. Bu sebepten dolayı, KOBİ'lerin çevreye olan etkileri üzerine araştırma yapmak ihtiyaç duyulan bir alandır. Türkiye'deki tüm işletmelerin büyük çoğunluğunu oluşturan Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler (KOBİ'ler), tüm endüstriyel kirliliğin önemli payından sorumludur. Türkiye'nin çevre kirliliği konusunda mesafe kat etmesi gerekmektedir. Bu kapsamda çeşitli sorumlulukları da yerine getirmesi lazımdır. Kolombiya Üniversitesi ve Dünya Ekonomik Forumu tarafından hazırlanan Çevresel Güvenlik Açığı Endeksi'nde maalesef Türkiye 109. Sırada yer almaktadır. Bu araştırmanın amacı, Türk KOBİ'leri açısından çevresel operasyonlar kapsamında itici güçler (müşteriler, mevzuat, sosyal sorumluluk ve beklenen faydalar) ile yapılan aktiviteleri (bertaraf, azaltma, geri dönüşüm, tasarım ve çevre yönetimi sistemleri) ve bu süreçlerin finansal kar üzerine etkilerini araştırmaktır. Çalışmada KOBİ kapsamında olan 500 firmadan toplanan anketler ile Yapısal Eşitlik Modeli kurulmuş ve çeşitli hipotezler test edilmiştir. Araştırmanın sonucunda motive edici unsurların, çevresel operasyonları tetiklediği ve bu süreçlerin de finansal karı pozitif yönde etkilediği bulunmuştur. Çalışmada, çevresel operasyonların daha etkin olması adına bireylerin, şirketlerin ve kamu otoritesinin yapması gereken çeşitli ödevlerden de bahsedilmiştir. Buna göre, bireyler kendi yaşamlarında daha az atık oluşturmaya ve daha az tüketim yapmaya odaklanmalıdırlar. Şirketler ise, çevresel etkilerine göre kendi süreçlerini dizayn etmeli ve gerekli hukuki düzenlemelere uygun hareket etmelidirler. Kamu otoritesi ise hem vatandaşları hem de şirketleri çevresel bilinç konusunda teşvik temeli, gerekli yasal düzenlemeleri devamlı güncel tutmalı ve yeni gelişen şartlara göre proaktif hareket etmelidir.

Anahtar kelimeler: Tedarik Zinciri, Yeşil Üretim, Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler (KOBİ)

Bildiri ID: 376

HASTA BİNA SENDROMU

Doç. Dr. Barış ÖZTUNA, *Çankırı Karatekin Üniversitesi*

Dr. Kezban ÖZÇELİK KAYNAK, *Dokuz Eylül Üniversitesi*

İnsanoğlu günümüzde hayatının çok büyük bir bölümünü binalarda geçirmekte olup; binaların havalandırılması, ışıklandırılması ya da kimyasal ve biyolojik faktörlerin etkisi bireylerde bazı durumları oluşmasını beraberinde getirmektedir. Binaların içinde olan veya sadece bir odasında bile olabilen durumların kişilerde belirli rahatsızlıklara sebebiyet verebildiği ve özellikle 1970’li yıllarda incelenmeye başlayan hasta bina sendromu, binalar yüzünden bireylerde ortaya çıkan sorunları araştırmaktadır. Bireylerin binalarda bulduklarında bazı sebeplerden dolayı geçirdikleri semptomlar olarak tanımlanabilmektedir. Örneğin, alerjik durumlar, astım, mide bulantıları, baş ağrısı, bitkinlik, göz, boğaz ve burunda tahriş, kuruma gibi durumlara neden olabilmektedir. Bu yüzden de, çalışma ortamlarında çalışanlar işe devamsızlık sağlayabilmektedir. Bununla birlikte, hasta bina sendromu çalışanların verimliliği üzerinde de etki yaratabilmektedir. Çalışanların işyerinde mutlu olabilmesi ve örgütsel bağlılığının sürdürülebilmesi için günümüzde hasta bina sendromu önemli hale gelmektedir. Pencerelerin olmadığı ve açılmadığı kapalı mekânlarda, nemli ortamlarda, hava kalitesinin iyi olmadığı durumlarda hasta bina sendromu yaşanabilmektedir. Bakıldığında hasta bina sendromunun birçok nedeni vardır. HVAC (Isıtma, Soğutma ve Havalandırma) sisteminin olmaması hasta bina sendromu yaşanmasına sebebiyet verebilmektedir. Hasta bina sendromu ile ilgili araştırmaların ilk zamanlarında sadece fiziksel faktörler incelenmiştir. Son yıllarda ise, hasta bina sendromu araştırmalarında psikolojik faktörler de incelenmeye başlanmıştır. Bazı araştırmalarda mesleki stres ile hasta bina sendromunun ilişkisini tespit etmişlerdir. Sadece ofislerde ve evlerde değil, yaşlılar için bakım evleri, okullar, hastaneler ve kreşler için de hasta bina sendromundan korunmak amacıyla daha fazla önlemlerin alınması gerekmektedir. Özellikle covid-19 salgını ile birlikte insanlar evlerinde kalmak zorunda kalmışlar, binalarda daha çok vakit harcamaya başlamışlardır. Binalardaki küf, nem, ısı ve hava kalitesindeki sorunlar bireylerde olumsuz durumları ortaya çıkarmaktadır. Binaların inşaatında kullanılan kimyasal malzemelerin kullanılmasının kısıtlanması hasta bina sendromu için önemli bir faktördür. Bu çalışmanın amacı, hasta bina sendromunun günümüzde bireyler açısından önemini yansıtmaktır. Çalışma, hasta bina sendromunun tanımını, hasta bina sendromunun neleri kapsadığını, nedenlerini ve özelliklerini açıklamaktadır. Ayrıca, hasta bina sendromu ile ilgili yapılan uluslararası araştırmalara da yer verilmektedir. Bu çalışmada, konu ile ilgili literatür taraması yapılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hasta Bina Sendromu, Sağlık, Çalışanlar

Bildiri ID: 377

TÜRKİYE MUHASEBE VE FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI'NA GÖRE ŞEREFİYENİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİNE İLİŞKİN BİR İNCELEME

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa OĞUZ, *Balıkesir Üniversitesi*

Cenk TUNÇSİPER, *SMMM, Bağımsız Denetçi*

Uluslararası Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları'nda yer alan birtakım düzenlemeler halen tartışılmakta olup, bu tartışılmalı konular üzerine Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu tarafından çok sayıda karar ve düşünce yapılan çeşitli etkinlikler aracılığıyla açıklanmakta ve desteklenmektedir. Muhasebe akademik yazınında söz konusu tartışılmalı konular üzerine çok sayıda bilimsel araştırma makalesi yayımlanmakta olup, bu çalışmalar aracılığıyla literatüre önemli düzeyde katkıda bulunan ve standart koyucu kuruluşlara rehberlik edecek nitelikte önemli tespitler ortaya konmaktadır. Maddi olmayan duran varlıkların finansal tablolara alınması ile araştırma ve geliştirme harcamalarının finansal tablolara alınmasına ilişkin olarak literatürde yer alan çalışmalar bu kapsamda yapılan çalışmaların örneklerindedir. Söz konusu tartışılmalı konulara ilişkin olarak yapılan çalışmaların bir kısmı da şerefiyenin muhasebeleştirilmesi ve finansal tablolarda raporlanmasına ilişkindir. Uluslararası Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları'nın çevirisi olan Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları'nda şerefiye "tek olarak tanımlanamayan ve ayrı olarak kaydedilemeyen bir işletme birleşmesinde edinilmiş diğer varlıklardan kaynaklanan gelecekteki ekonomik fayda" şeklinde tanımlanmaktadır. Şerefiyenin ölçümü, muhasebeleştirilmesi ve finansal tablolarda raporlanmasına ilişkin olarak literatürde yapılan ampirik ve teorik çalışmalar şerefiyenin ihtiyaca uygun bir şekilde ele alınıp alınmadığına ilişkin konuları işlemektedir. Söz konusu çalışmalar özellikle işletme içi yaratılan ve işletme birleşmesinde elde edilen şerefiyenin nasıl ölçülmesi, muhasebeleştirilmesi ve itfa edilmesi gerektiği, şerefiyeye ilişkin değer düşüklüğü testinin nasıl yapılması gerektiği, işletmelerin finansal tablo dipnotlarında bu konuların nasıl açıklanması gerektiği gibi pek çok konuya odaklanmaktadır. Bu çalışmada, şerefiye ile ilgili muhasebe ve finansal raporlama standartlarında yer alan düzenlemelere ilişkin olarak yapılan çalışmaların ayrıntılı bir şekilde incelenmesi ve şerefiye üzerine yapılan güncel tartışmalara farklı bir boyut kazandırılması amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda bu çalışma, şerefiye ve şerefiyenin finansal tablolara alınmasına ilişkin literatürde yer alan tanımlar, teoriler ve yaklaşımları esas almakta olup, şerefiyeyle ilgili olarak Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları'nda yer alan düzenlemelere ilişkin bir inceleme niteliği taşımaktadır. Özellikle farklı muhasebe ve finansal raporlama standartlarında şerefiyenin nasıl ele alındığı ve bu standartlarda şerefiyenin muhasebeleştirilmesine ilişkin düzenlemelerle ilgili tartışılmalı konular üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Şerefiye, Değer Düşüklüğü Testi, TMS/TFRS

Bildiri ID: 378

TURKEY AND THE MEASURES TAKEN BY THE STATE WITHIN THE SCOPE OF THE PANDEMIC IN THE WORLD COVID-19 EVALUATION OF THE SOCIAL STATE PRINCIPLE CONTEXT

Dr. Öğr. Üyesi Bayram DOĞAN, Sütçü İmam Üniversitesi

The state that takes active duties and responsibilities in order to provide a minimum standard of living befitting human dignity to all individuals and to improve the social and economic welfare of individuals is called the social state, and this understanding of the state is called the social state insight. In this context, the social state carries out works and transactions in favor of individuals who are socio-economically disadvantaged in society. Likewise, it makes social and legal regulations in order to prevent or reduce social inequalities. Policies and practices towards the social state were generally included in the constitutions of many countries after the Second World War. The principle of the social state, which first achieved constitutional status in Turkey with the 1961 constitution, is also regulated in the 1982 constitution. The measures taken in many countries due to the Covid-19 pandemic will be discussed in the context of the social state principle, which is one of the basic issues of public law. The Covid-19 issue will be examined in many studies from different angles for many years. Governments will be deemed successful to the extent that they cope with socio / economic crises and epidemics, and will continue to receive public support. In the context of the social state principle in the Covid-19 period; The right to live in accordance with human dignity and the right to health are among the fundamental rights that need to be protected and even strengthened. In this context, provision of unemployment benefits, providing free education opportunities, providing social assistance for disadvantaged groups (elderly, disabled, widows and orphans) without social security, continuation of student scholarships, more effective services for the disabled and elderly, and most importantly, free health services, as social state practices and tools, these are issues for which states are responsible. The measures taken to reduce the effects of outbreak in question have caused the emergence of legal and social problems and new social needs in many areas at national and international level and will continue to be. In study Based on these requirements, in the Covid-19 process, the measures taken by states in Comparative Law in the context of the social state principle and the assistance they make were examined in terms of the discipline of the Constitution and Human Rights Law. In the study, a descriptive and discursive methodology was used in an analytical critical framework, often using primary and secondary sources.

Keywords: Covid-19, Social state, Fundemantel rigts and liberties, Equality, Rule of law.

Bildiri ID:379

AVRUPA BİRLİĞİ RUSYA İLİŞKİLERİNDE ORTAK KOMŞULUK SORUNU

Dr. İlkin MİKAYILOV

Avrupa Birliği (AB) ile Rusya ilişkileri her zaman hassas olmuştur. Sovyetler Birliği'nin (SSCB) dağılması sonrası Avrupa Birliği ve yeni bağımsızlığını kazanan ülkeler arasında ikili ilişkiler kurulmuştur. Aynı zamanda AB için hem Rusya ile ilişkileri geliştirmek, yanısıra eski SSCB ve Doğu Avrupa ülkeleri ile ilişkileri kurarak bu ülkeleri kendi yörüngesine çekmek açısından bir fırsat olmuştur. Bu bağlamda eski SSCB ülkeleri ile ilişkileri geliştirmek AB açısından önemli hale gelmiştir. Merkezi ve Doğu Avrupa Ülkelerinin AB'ye katılması sonrasında Birliğin bölgeye yönelik yeni politikaların geliştirilmesi ve uygulanması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bölgeye yönelik oluşturulan Avrupa Komşuluk Politikası eski SSCB ülkelerini kapsamaktayken Rusya bu politikanın dışında tutulmuştur.

AB'nin en büyük komşusu olan Rusya ile Ortaklık ve İşbirliği Anlaşması 1997 yılında imzalanmıştır. 2003 yılında St. Petersburg şehrinde AB Rusya zirvesi gerçekleştirilmiş ve ilişkiler için dört Ortak Alan oluşturulmuştur. Ancak Avrupa Komşuluk Politikası ilan edildikten sonra Rusya ile AB arasında siyasi ilişkiler yıpranmaya başlamıştır. Bu bağlamda Avrupa Komşuluk Politikasını güçlendirme çabası olan Doğu Ortaklığı İnisiyatifi sonrası AB'nin bölgeye yönelik politikasından rahatsızlık Rusya tarafından sıkça dile getirilmiştir. Araştırmamızda Rusya ile AB arasındaki ilişkiler değerlendirilirken 'ortak komşuluk' sorunun ilişkileri hangi boyutlarda etkilediği ve tarafların bu bölgeye yönelik politikaları incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: AB, Rusya, Avrupa Komşuluk Politikası, Doğu Ortaklığı, Ortak Komşuluk

Bildiri ID: 380

CUSTOMER JOURNEY MAPPING APPROACH IN AUTOMOTIVE INDUSTRY

Dr. Nihat TAVŞAN *Piri Reis Üniversitesi*

Dr. Öğr. Üyesi Cem Duran *İstinye Üniversitesi*

As firms accumulate expanding measures of information, how marketers can utilize the data is still a question without a satisfactory answer. This study scrutinizes the customer journey of automotive customers and brings a structured approach for modeling customer journeys in the automotive industry. The results reveal that the consumption stages that automotive customers pass through have diverse qualities and weights in the decision-making process of customers. The study shows how the customer journey modeling approach can support the uncovering and documentation of automotive customers' experiences. The research highlights the crucial moments of truth of automotive customers and brings a micro-staged holistic approach to understanding automotive customers' motivations. Findings of the study addressed that; a new set of research methodologies is required to understand the contemporary customer; Customer Journey Mapping is a powerful method to enhance and increase the depth of the research efforts; consumption should be evaluated through a micro-staged approach instead of a whole.

Anahtar kelimeler: Customer Experience, Customer Journey Mapping, Automotive Industry

Bildiri ID: 381

SÜRÜCÜLERİN ARAÇ MEMNUNİYETİ VE RİSK ALGISI: BİR NİTEL ÇALIŞMA

Merve Gül KARABULUT

Dr. Öğr. Üyesi Yeşim ÜZÜMCÜOĞLU ZİHNİ, *TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi*

Trafik kazaları nedeniyle gerçekleşen ölümler her yıl yüksek rakamlara ulaşmaktadır. Dünya Sağlık Örgütüne göre, trafik kazalarında yaşanan ölümler 2016'daki ilk 10 ölüm nedeni arasında yer almaktadır. Trafik kazalarını oluşturan faktörlerin başında ise insan faktörü ve sürücü davranışları gelmektedir. Sürücü davranışlarını etkileyen; yaş, cinsiyet, eğitim seviyesi gibi bireysel seviyede demografik değişkenler bulunmaktadır. Ayrıca, kişilerin yaşadığı deneyimler ve sahip olduğu tutumlar da sürücü davranışlarını etkilemektedir. Planlı Davranış Teorisi bu konudaki en iyi bilinen bilimsel temellerden biridir. Teoriye göre, tutum, öznel norm ve algılanan davranışsal kontrol, niyet ve davranışın belirlenmesinde önemli unsurlardır. Trafik ve ulaşım psikolojisi alanında yapılan çalışmalar, bu unsurların hız yapma davranışının da önemli yordayıcıları olduğunu göstermektedir. Gelişen teknoloji ile birlikte hem araç içi konforun hem de araçların güvenliğinin arttığı bilinmektedir. Bu çalışmanın amacı, sürücülerin araç memnuniyetlerinin risk algısına yönelik tutumlarına ve sürücü davranışlarına olan etkilerinin nitel yöntem ile incelenmesidir. Gerekli değerlendirmelerin yapılabilmesi için yarı yapılandırılmış mülakat tekniği kullanılmıştır. Örneklem 6 kadın sürücü ve 6 erkek sürücüdür. Katılımcıların yaşları 21 ve 61 arasındadır. Yapı yapılandırılmış mülakatlarda 14 açık uçlu soru kullanılmış ve elde edilen veriler tema analizi ile incelenmiştir. Sonuçlar “trafik kazalarının nedenleri”, “koruyucu faktörler” ve “konfor ve rahatlık” olmak üzere üç temaya işaret etmektedir. Trafik kazalarının nedenleri temasının altında “dikkat eksikliği ve ihlaller”, “alkol kullanımı”, ve “diğerlerinin davranışları” olmak üzere üç alt tema; koruyucu faktörler temasının altında “aracın büyüklüğü” ve “arabanın sağlamlığı” olmak üzere iki alt tema; “konfor ve rahatlık” temasının altında “uyuşukluk” ve “hızlandığını anlamama” olmak üzere iki alt tema olduğu görülmüştür. Birtakım demografik özelliklerin öneminin de ön plana çıktığı bu araştırmada, teknolojik gelişmelere ek olarak sürücülerin de güvenli davranışları benimsenmesi gerektiği anlaşılmıştır. Trafikte insanların ve çevresel faktörlerin bir bütün olduğu unutulmamalıdır. Sürüş sırasında konfor ve rahatlık için geliştirilen araç özellikleri, sürücünün araç kullanırken sahip olduğu iş yükünü azaltmak için geliştirilmiş olsa da çalışmanın sonuçları bu özelliklerin kazaya sebebiyet verebildiğine vurgu yapmaktadır.

Anahtar Kelimeler: trafik kazası, koruyucu faktör, teknoloji, konfor, davranış, risk algısı

Bildiri ID: 382

DOES SPACE MATTER POLITICALLY? THE SOCIO-ECONOMIC DETERMINANTS OF VOTING BEHAVIOR IN TURKEY (2007-2018)

Dr. Öğr. Üyesi Fırat GÜNDEM, *Dokuz Eylül Üniversitesi*

In political science literature, there are many studies that examine variables such as the advantage of incumbency, political realignment, political inertia, etc. In contrast, economics literature focuses primarily on variables such as income level, unemployment, and inflation to understand voting behavior. Other variables that should be considered include sociological perspectives such as education, conservatism, etc. This research study attempts to create a model that can use the influence of the presence of spatial factors to study the political, economic, and sociological impact on voting behavior collectively. In other words, after creating a model that analyzes the collective impact of these variables, the study implements the model to analyze the influence of spatial effects on voting behavior. By separating the influence of spatial effects on political, economic, and social variables, the model allows us to better understand the impact of space on voting behavior as it is.

In this regard, it's important to provide comprehensive data for voting mechanisms at the most detailed spatial perspective in Turkey. This paper will attempt to derive indicators for province-level socio-politic data with the help of spatial statistics. Then, the relationship between socioeconomic variables and voting behavior will be investigated from a spatial point of view for general elections between 2007 and 2018. To do that, spatial statistics such as Local Indicators of Spatial Association (hereafter, LISA) will be used in order to detect hot spots for the political parties. This study will be the very first attempt to compute the political cleavages based on a spatial point of view at the province level with unique data. Also, this research aims to investigate the extent to which the presence of space has influenced voting in Turkey's general elections since 2007. The study implements spatial data science approaches to analyze voting patterns in Turkey. It considers socio-economic variables as independent or control variables and main political parties' voting rates as the dependent variable.

Keywords: Economic Voting Behavior, Spatial Data Science, LISA

Bildiri ID: 385

BÜYÜK VE ORTA BÜYÜKLÜKTEKİ İŞLETMELER İÇİN FİNANSAL RAPORLAMA STANDARDI İLE ELEKTRONİK FİNANSAL RAPORLAMA PROJESİNİN İLK GEÇİŞ YILINA İLİŞKİN UYGULAMA SONUÇLARININ BÜTÜNCÜL DEĞERLENDİRİLMESİ: BAĞIMSIZ DENETÇİ GÖRÜŞLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Mehtap KARABULUT, *Dokuz Eylül Üniversitesi*

Prof. Dr. Fatma TEKTÜFEKÇİ, *Dokuz Eylül Üniversitesi*

Türkiye’de “Büyük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler için Finansal Raporlama Standardı Hakkında Tebliğ (Sıra No: 56)” ve eki ile 29.07.2017 tarih ve 30138 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak 01.01.2018 tarihi ve sonrasında başlayan hesap dönemlerinde uygulanmak üzere yürürlüğe giren “Büyük ve Orta Boy İşletmeler için Finansal Raporlama Standardı (BOBİ FRS)”, bağımsız denetime tâbi olup Türkiye Muhasebe / Finansal Raporlama Standartlarını (TMS/TFRS) uygulamayan işletmelerin uygulayacakları 27 bölümden oluşan finansal raporlama çerçevesidir. 16.12.2019 tarihinde İngilizce versiyonu da yayımlanmıştır. 14.09.2020 tarihinde Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK) tarafından modülleri sunulmaya başlanmış olup, ilk etapta sadece tamamlanan beş modüldür.

26.03.2018 tarih ve 30432 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 2018/11597 sayılı “Bağımsız Denetime Tabi Şirketlerin Belirlenmesine Dair Bakanlar Kurulu Kararına İlişkin Usul ve Esaslar” uyarınca denetime tabi olma durumuna göre şirket konsolide-münferit finansal tablolarının hazırlanması esastır. 26.03.2019 tarihinde KGK tarafından bağımsız denetime tabi şirketlerin finansal tablolarının bilgisayar ortamında işlenerek finansal analizlerde kullanılması amacıyla “Elektronik Finansal Raporlama (EFR) Projesi” başlatılmıştır. 25.04.2019 tarihli ve 03/119 sayılı Kurul Kararı uyarınca zorunlu / isteğe bağlı olarak TMS/TFRS uygulayan işletmeler, finansal tablolarını örneklerine göre hazırlamakla yükümlüdürler. Bağımsız denetim kuruluşları ve denetçilerince, 10.06.2019 tarihi veya sonrasında yapılacak Bağımsız Denetim Raporu (BDR) bildirimleriyle birlikte, şirketler tarafından “Finansal Tablo Örnekleri ve Kullanım Rehberi”ne uygun olarak hazırlanmış bağımsız denetimden geçmiş finansal tablolara ait Excel dosyalarını KGK’ye elektronik ortamda iletilmektedir. KGK; BOBİ FRS’nin ilk geçiş yılında finansal tablolar üzerinde oluşturduğu etkiyi incelemek amacıyla, BDR bildirimi sırasında, BDR alanı kullanılarak dağıtılmamış kârlar, toplam özkaynaklar ve dönem net kârı tutarına ilişkin Önceki Finansal Raporlama Çerçevesi ile BOBİ FRS arasındaki mutabakat tabloları aracılığıyla finansal tabloların elektronik ortamda yüklenmesinin “Sözleşme Bilgi Giriş Portalı (SBG)”na giriş yapılarak gerçekleştirilmesini öngörmüştür. BOBİ FRS Geçiş Hükümleri Bölümü’nde tanınan muafiyet çerçevesinde BOBİ FRS’yi ilk kez uygulayan bir işletmenin geçmiş döneme ait karşılaştırmalı finansal tablo hazırlayıp hazırlamadığına göre mutabakat tabloları doldurulmaktadır. Etkinin inceleme

sonuçlarının 13.05.2020 tarihinde kamuoyuyla paylaşıldığı rapora göre; 11.02.2020 tarihi itibarıyla, SBG'ye yapılan bildirimlerden toplam 2.663 şirket (muafiyetten yararlanarak karşılaştırmalı finansal tablo hazırlamayan 2.267) finansal tablolarını BOBİ FRS'ye göre hazırlamıştır.

Bu çalışmada; BOBİ FRS ve EFR Projesi ilk geçiş yılına ilişkin uygulama sonuçlarının değerlendirilmesi, ilk geçiş yılına ilişkin uygulamadaki algı ve bakış açılarının tespitine yönelik bağımsız denetçi görüşleriyle bütünleştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda, BOBİ FRS ve EFR Projesi ilk geçiş yılı uygulama sonuçları kısaca incelenmiş, uygulama için nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış mülakat tekniği kullanılmıştır. Covid-19 Pandemi Salgını nedeniyle interaktif olarak mülakat Eylül-Ekim döneminde gerçekleştirilmiştir. Tarafımızca seçilen örneklem grubu Ankara ilinde faaliyet gösteren bağımsız denetçilerden olup, katılımcılar kartopu yöntemiyle belirlenmiştir. Türkiye'deki ilgili uygulamanın ilk geçiş yılına ilişkin seçilen katılımcı görüşlerinin uluslararası bilimsel platformda paylaşması alana katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: BOBİ FRS, EFR Projesi, Bağımsız Denetçi Görüşü

Bildiri ID: 386

ÖRGÜTSEL ÖĞRENME KÜLTÜRÜNÜN BAŞARILI BİR UZAKTAN ÇALIŞMA DENEYİMİNE ETKİLERİ

Dr. Öğr. Üyesi Alev ÖZER TORBALI, İzmir Demokrasi Üniversitesi

Mevcut Covid-19 salgınının ortaya çıkmasıyla birlikte uzaktan çalışma, iş dünyası için her zamankinden daha önemli bir konu haline geldi. Aslında, bu yeni çalışma türünün gelişen teknolojiler sonucu kurumlar için öngörülebilir ve yaklaşmakta olan bir trend olduğunu söylemek mümkündür. Bununla birlikte, çoğu kurum uzaktan çalışmayı benimseme konusunda isteksizdi, fakat pandemi koşulları kurumları bu yeni çalışma ortamına geçmeye zorladı. Başarıyla benimseyenlerden bazıları, sanki bu tür bir değişime zaten hazırmış gibi uzaktan çalışmayı kendi süreçlerine entegre ederken, diğer kurumlar bunu yapamadı. Bu araştırma, kurumların uzaktan çalışmaya daha açık olmalarının nedenini incelemekte ve bu noktada örgütsel kültürün önemli bir rol oynadığını önermektedir. Daha spesifik olarak, bu çalışma, örgütsel öğrenme kültürünün başarılı bir uzaktan çalışma deneyimi üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu öne sürmektedir. Başka bir deyişle, güçlü öğrenme kültürüne sahip kurumların, çalışanları için iyi tasarlanmış bir uzaktan çalışma deneyimi sağlamaları beklenmektedir. Standen (2000), bazı kurumların, sahip oldukları kültürleri nedeniyle uzaktan çalışmaya daha az yatkın olabileceğini ve bu nedenle yöneticilerin kültürel engelleri aşma konusunda dikkat etmesi gerektiğini belirtmiştir. Organizasyonlar, uzaktan çalışmayı kucaklayan ve destekleyen bir kültür geliştirmeyi zor bulabilmektedir (Bell, 2012). Uzaktan çalışmayı uygulamada başarılı olan kurumlar, bu tür çalışma ortamlarını destekleyen yeni kültürler geliştirmişlerdir (Davenport ve Pearlson, 1998). Harrington ve Santiago (2006) 'ya göre kültür, başarılı online çalışma düzenlemelerinin temel öncülü olduğundan, uzaktan çalışanlar için önemlidir. Schein (1992), örgütsel kültürü, örgüt içi entegrasyon ve örgüt dışı adaptasyon problemleriyle uğraşırken geliştirilen temel varsayımların bir modeli olarak görmüştür. Örneğin, bilgi odaklı bir kültür, bilgi yönetimini başarıyla uygulamak için önemlidir (Davenport & Prusak, 1998). Aslında, örgütsel öğrenme, yöneticilerin, kendi ortamında organizasyonu daha iyi yönetmek için çalışanlarının yeteneklerini geliştirmeye çalıştıkları bir süreç olarak düşünülebilir (Jones, 2000). Kültür, herhangi bir değişim sürecinde kurumlar için çok önemli bir rol oynar (Şkerlavaj ve diğerleri, 2007). Güçlü bir öğrenme kültürüne sahip olan organizasyonlar, yeni bilgi edinme ve bu bilgiyi yansıtmak için davranışlarını buna göre değiştirme konusunda iyidir (Huber, 1991). Spesifik olarak, Argyris ve Schön (1996), örgütsel öğrenmenin, organizasyonların yeni anlayışlar, teknik bilgiler ve her türlü prosedürü benimsediği zaman geliştiğini savunmuştur. Lautsch vd. (2009), destekleyici örgüt kültürünün, organizasyonların uzaktan çalışmayı daha etkin bir şekilde uygulamalarına yardımcı olduğunu ve çalışanların, amirlerinin teşvikiyle performanslarını sürdürmelerine yardımcı olduğunu öne sürmüştür.

Psikolojik sözleşme teorisi, örgütsel kültürün etkisinin temelini açıklar ve buna göre, uzaktan çalışma ile ilgili olarak, çalışanlar ve kurumlarının farklı bir psikolojik sözleşmeyi benimsemesi gerekir (Charalampous vd., 2019). Bu araştırma, öğrenme kültürünü benimsemiş kurumların çalışanları için daha iyi uzaktan çalışma koşulları sağlayacağını öne sürmektedir. Buna göre, çalışanlar böyle bir deneyimi iyi tasarlanmış olarak algılayacaklardır. Dolayısıyla, bu çalışmanın ana hipotezi şudur: H: Örgütsel öğrenme kültürünün uzaktan çalışma üzerinde pozitif bir etkisi vardır.

Anahtar Kelimeler: Uzaktan çalışma, öğrenme kültürü, örgüt kültürü, online çalışma

Bildiri ID: 388

İKLİM PROJELERİNİN FİNANSMANI: YEŞİL TAHVİLLER

Dr. Öğr. Üyesi Osman AYDIN, *İzmir Demokrasi Üniversitesi*

Prof. Dr. Cevdet Alptekin KAYALI, *İzmir Demokrasi Üniversitesi*

Sürdürülebilirlik, 1983 yılında Birleşmiş Milletlerin yayınladığı rapora göre ekolojik, toplumsal ve ekonomik olarak geniş bir boyutu ele alan bir kavramdır. Sürdürülebilir bir ekonominin sadece ekonomik büyüme ile ilişkilendirilemeyeceği, kalkınmanın aynı zamanda ekolojik ve toplumsal yönlerinin de dikkate alınması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda 2011 yılında Birleşmiş Milletler Çevre Programı raporunda belirtilen yeşil ekonomi kavramına göre “İnsanın refahını ve toplumsal eşitliğini sağlarken, çevresel riskleri ve ekolojik kısıtları ciddi biçimde düşüren ekonomik model” ile artık sürdürülebilir gelişmenin ekonomik olarak da dikkate alınması gereği vurgulanmıştır. Sürdürülebilir kalkınmanın önemli bir stratejisi olan yeşil ekonomi ile ekonomik amaçların, çevresel kaygılar ile arasındaki çelişkiyi ortadan kaldıracak şekilde oluşturulması amaçlanmıştır. COVID-19 sürecinde gözlemlenen olumlu çevresel değişikliklerin devam ettirilmesine vurgu yapan Uluslararası Para Fonu (IMF)’nin 2020 nisan ayında yeşil iyileşme çağrısında, çevresel boyutta iklim değişikliğini önleyici projelerin desteklenmesinin önemi ve hükümetlerin bu konuda yardımcı olması gerektiği belirtilmiştir. Bu bağlamda önemli bir yatırım aracı olan Yeşil Tahvil (İklim Tahvilleri), pozitif olarak iklimsel ve çevresel etkileri olan projelerin desteklenmesi için uygulamaya geçirilen bir tahvil çeşididir. Yeşil ekonomi kavramının bir alt boyutu olan enerji politikaları ile ilgili olan yeşil tahviller, yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının artırılması ve fosil yakıtların olumsuz etkilerinden kurtulmak amacıyla oluşturulan projelere finansman desteği sağlamak amacıyla ortaya çıkmıştır. İlk olarak 2007 yılında Dünya Bankası ve Avrupa Yatırım Bankası (EIB) tarafından hayata geçirilen yeşil tahvil uygulaması 2020 yılı itibari ile 1 trilyon dolar işlem hacmini aşmış bulunmaktadır. Çin piyasası toplam yeşil tahvil piyasasının %39’unu oluşturarak bu konuda lider ülke konumundadır. Yaşanan COVID-19 pandemi süreci yeşil tahvil piyasasına olan ilgiyi artırmış ve hızlı bir yükseliş gözlemlenmiştir. Türkiye’de ilk yeşil tahvil ihracı 2016 yılında Türkiye Sınai Kalkınma Bankası tarafından 300 milyon dolar olarak gerçekleştirilmiştir. Türkiye yeşil tahvil piyasası Dünya piyasasına göre yeni gelişen bir piyasadır. Çalışmada sürdürülebilir ekonominin önemli parçalarından olan yenilenebilir enerji kaynaklarının finansmanında önemli bir aracı konumundaki yeşil tahvillerin Dünya ve Türkiye piyasalarındaki gelişmeleri, yeşil tahvillerin amacı, Türkiye’de yeşil tahvil piyasasının geliştirilmesinin önemi belirtilmiş olup, bu piyasada ileride yaşanabilecek inovasyonlarla ilgili önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik, Yeşil Tahvil, Yenilenebilir Enerji

Bildiri ID: 389

ULUSLARARASI FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARINDAN BAĞIMSIZ DEVLET MUHASEBE STANDARTLARI

Dr. Öğr. Üyesi Osman AYDIN, *İzmir Demokrasi Üniversitesi*

Prof. Dr. Hüseyin AKAY, *İzmir Demokrasi Üniversitesi*

1990'lı yıllarda Dünya'da başlayan Kamu Reformu devlet muhasebe sistemlerinde önemli değişikliklere gidilmesine neden olmuştur. Devletler nakit esaslı muhasebe sistemini terk etmeye başlamış ve finansal bilgi okuyucularına daha kapsamlı ve detaylı bilgi vermeye olanak sağlayan tahakkuk esaslı muhasebe sistemine geçiş yapmaya başlamışlardır. Böylece kamu sektörü, varlıkları ve yükümlülükleri ile ilgili daha detaylı bilgi sağlama imkânı bulmuş, aynı zamanda ileriye dönük stratejik kararlar alma ve plan yapma konusunda daha etkin hale gelmişlerdir. Kamu reformunda özellikle vurgulanan ise kamu sektörü özel sektör ile aynı işlemleri yapıyorsa, farklı muhasebe kayıtları yapmasına gerek olmadığıdır. Bu anlamda, devletler, hesap verebilirlik, şeffaflık ve karşılaştırılabilirliği artırmak için Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına (UFRS) paralel olarak hazırlanan Uluslararası Devlet Muhasebe Standartları (IPSAS) oluşturulması ve uygulanması konusunda çalışmalarını hızlandırmışlardır. Dünya'da IPSAS'ların oluşturulması ve yayınlanması sürecini Uluslararası Kamu Sektörü Muhasebe Standartları Kurulu (IPSASB) yönetmektedir. IPSAS'ların yayınlanmasında temel görüş yapılan işlemler aynı ise raporlaması da aynı şekilde olmalıdır. 2020 yılı itibari ile yayınlanmış 42 adet Devlet Muhasebe Standardı bulunmaktadır. Türkiye'de Devlet Muhasebe Standartlarının yayınlanma süreci Devlet Muhasebesi Standartları Kurulu (DMSK) tarafından yönetilmektedir. Türkiye'de 2020 yılı itibari ile 30 adet Devlet Muhasebe Standardı yayınlanmıştır. Genel olarak Devlet Muhasebe Standartları, UFRS'lere benzerlik göstermesine rağmen, kamu sektörünün kendine has özellikleri nedeniyle bazı durumlarda UFRS'ler kamu sektörünün ihtiyaçlarına cevap verememektedir. Bu nedenle Uluslararası Kamu Sektörü Muhasebe Kurulu kamu kurumlarının ihtiyaçlarına ve özelliklerine yönelik UFRS'lerden farklı standartlar geliştirmişlerdir. Bu çalışmada, Türkiye'de ve Dünyada yayınlanan IPSAS'lar hakkında bilgi verilmiştir, ayrıntılı olarak UFRS'lerden ayrılan Devlet Muhasebe Standartları incelenmiş, farklı yapıları ne gibi bilgilere olanak sağladığı açıklanmaya çalışılmıştır. İlgili standartlar incelenirken IPSAS'ların uygulanması konusunda aldığı kararlar neticesinde IPSAS'lara en uygun finansal raporlar çıkaran Birleşmiş Milletler kuruluşları ön planda tutulmuştur, Çalışmada IPSAS 22 Genel Yönetime İlişkin Mali Bilgilerin Açıklanması, IPSAS 23 Vergiler ve Karşılıksız Diğer Gelirler, IPSAS 24 Bütçe Bilgilerinin Mali Tablolarda Sunumu ve IPSAS 42 Sosyal Faydalar Standartları incelenmiş, ve IPSAS 33 Tahakkuk Esaslı IPSAS'lara ilk Geçiş standardı hakkında bilgi verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Devlet Muhasebe Standartları, UFRS, Kamu Reformu

Bildiri ID: 390

İÇ VE DIŞ GRUP BAĞLAMINDA İZLENİM YÖNETİMİ TARTIŞMALARI: KURAMSAL BİR DEĞERLENDİRME

Dr. Öğr. Üyesi Esra AYDIN, İzmir Demokrasi Üniversitesi

Toplumsal etkileşimler sonucunda ortaya çıkan ve çeşitli toplumsal davranışlarda rolü olan benlik kavramı, toplumsal yaşamda üstlenilen rollerin sergilenmesinde oldukça büyük bir öneme sahiptir. Toplumda çeşitli grupların olması ve bireyin kendini bir grubun üyesi olarak tanımlamak istemesi sonucunda benlik sınıflandırması ortaya çıkmaktadır. Bireyler, kendi benliklerine benzerlik ve farklılık esasını temel alarak grup sınıflandırması yapabilmektedirler. Kendini bir grubun üyesi olarak tanımlayan bireyler için artık tanımlanan grubun normları ve normatif davranışları esas olarak kabul edilmektedir.

Örgütlerde resmi ya da resmi olmayan birçok grup bulunmaktadır. Örgütlerde bulunan bireylerin toplumsal sınıflandırma sonucunda bir grubun üyesi olmasının yanı sıra, aynı zamanda bireysel olarak sergilemeleri gereken bir izlenim yönetimi söz konusudur. Bu nedenle bireyin bir grubun üyesi olmasını incelemek kadar bir grupta sergilediği rolü de ortaya çıkarmak önemlidir (Stets ve Burke, 2000: 228). Rollerin performansı sosyal sistemde gömülüdür (Manning 2008: 680). Karşıdaki bireyin görüşlerini etkilemeyi içeren izlenim yönetiminin örgütlerde yerleşik gruplarda nasıl şekilleneceği ve nasıl farklılaşacağı konusu, bu çalışmanın temel araştırma sorusunu oluşturmaktadır. Bu çalışmanın temel amacı; toplumsal sınıflandırma süreciyle benliğini buldukları grubun parçası olarak algılayan, bazı durumlarda bireysellik yitimine uğrayan ve grup normlarını kabullenen örgüt çalışanlarının izlenim yönetimi faaliyetlerinin nasıl gerçekleştiğini kuramsal açıdan incelemektedir. Temelinde bireysel başarı ve terfi elde etmek olan izlenim yönetiminin, iç grup ve dış grup dinamiklerinde, toplumsal sınıflandırma sonucu benlik algısının değişimi ile ne tür sonuçlar doğurabileceği kuramsal açıdan tartışılmıştır. Grupta prototip oluşturan normların, izlenim yönetimi üzerindeki belirlemiciliği araştırılmıştır. İzlenim yönetimi yapmak isteyen bireylerin iç gruptaki konumları, grup üyeleri tarafından kabul görmeleri, diğer çıkar grupları ile olan ilişkiler nedeniyle sergilenecek taktiklerin statü açısından da ele alınarak nasıl oluşacağı, araştırma konusunu oluşturmaktadır. Bu kapsamda, öncelikle toplumsal kimlik kuramı, toplumsal sınıflandırma kuramı ve izlenim yönetimi kuramsal açıdan incelenmiştir. Kuramsal tartışmalar temelinde iç ve dış grup bağlamında ortaya çıkan izlenim yönetimine ilişkin çeşitli önermelere ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: toplumsal kimlik, toplumsal sınıflandırma, izlenim yönetimi

Bildiri ID: 391

KENTLEŞME VE KENTSEL VERGİLENDİRMEİNİN EKONOMİ POLİTİĞİ: TÜRKİYE İÇİN ÇIKARIMLAR

Doç.Dr. Musa GÖK, *İzmir Demokrasi Üniversitesi*

Son yüzyılda dünya nüfusunun hızlı bir biçimde artması, sanayileşme ve sanayileşmenin getirdiği hızlı kentleşme olgusu, bir taraftan tarım arazilerini kentsel arsaya dönüştürürken, diğer taraftan bu arsalarla sahip olanların büyük miktarda iktisadi rant elde etmelerine neden olmuştur. Mülk sahibinin hiçbir emeği olmadan, çoğunlukla Devletin ya da yerel yönetimlerin planlama ve yatırım faaliyetleri sonucunda oluşan kentsel rantların vergilendirilmesinin; Devletin mali, sosyal ve iktisadi amaçlarını gerçekleştirmede meşru ve önemli bir mali araç olacağı düşüncesi git gide yaygınlık kazanmaya başlamıştır. Eski bir fikir olsa da kentsel rantlar üzerinden alınacak bir vergi, birçok yazar tarafından artan gelir eşitsizliğinin ve küresel düzeydeki yaygın yoksulluğun azaltılmasında önemli bir mali politika aracı olarak görülmektedir. Sağlam bir teorik çerçevesi olan ve birçok ülkede yerel yönetimlerin finansmanında yaygın bir şekilde uygulanan Arazi Değerlenme Vergisi (ADV), Türkiye’de de yerel yönetimlerin finansman sorunlarının çözümüne çare olabilecek potansiyele sahiptir. Türkiye’de böyle bir verginin başarılı olabilmesi her şeyden önce; arazi kayıtlarının merkezi düzeyde, arazilerin tüm karakteristik özelliklerini yansıtacak şekilde oluşturulacak bir bilgi veri tabanına aktarılmasına, yapay zekâ gibi yeni bilgi teknolojilerinden ve yeni bilimsel yöntemlerden de yararlanılarak vergilendirmenin temelini oluşturacak arazi değerlendirme sisteminin kurulmasına ve merkezi idare ile yerel yönetimlerin sıkı bir iş birliğine bağlı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Vergi politikası, kentleşme, Türkiye

Bildiri ID: 392

YENİ KORONAVİRÜS (COVID-19) İŞ KAZASI SAYILIR MI?

Dr. Öğr. Üyesi Özkan BİLGİLİ, İzmir Demokrasi Üniversitesi

Çin Halk Cumhuriyeti'nin Vuhan kentinde 2019/Aralık ayı sonlarında ortaya çıktığı belirtilen yeni tip Koronavirüs (Covid-19) Dünya Sağlık Örgütüncü pandemi olarak ilan edilmiştir. Yeni Koronavirüs (Covid-19) neredeyse tüm Dünya ülkelerini etkilemiştir. Çalışmamızda bu salgının iş kazası ve meslek hastalığı sayılıp sayılmayacağı üzerinde durulmuştur. İş kazası ve meslek hastalığı sigortası ülkemizde en cömert sosyal sigorta kolu olarak bilinmektedir. Sosyal güvenlik mevzuatında iş kazası sayılan haller oldukça geniş bir biçimde ele alınmıştır. İş kazası ve meslek hastalığı sigortası kolundan sağlanan yardımlara erişim açısından herhangi bir bekleme süresi de bulunmamaktadır. Yeni Koronavirüse (Covid-19) yakalanan sigortalılar açısından aynı cömert uygulamanın devam edip etmeyeceği ise merak konusudur. Belirtilen salgın hastalık kapsamında Covid-19 teşhisi konulan sigortalı iş kazasına uğramış yada meslek hastalığına tutulmuş sayılacak mıdır? Hastalığın salgın niteliğinde olması sosyal güvenlik otoritesinin yaptığı gibi hastalık sigortası kapsamında mı değerlendirilecektir. İş kazası ve meslek hastalığı hem sosyal güvenlik mevzuatında hem de iş güvenliği mevzuatında düzenlendiği için konunun kapsamındaki sigortalılar açısından ayrı ayrı ele alınması gerekmektedir. Şöyle ki, 4/a ve 4/b statüsündeki sigortalılar hakkında 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu kapsamında iş kazası ve meslek hastalığı sigortası hükümleri uygulanırken, 4/c statüsündeki sigortalılar iş kazası ve meslek hastalığı sigortası hükümlerine tabi değildir. Öte yandan, 4/a ve 4/c statüsündeki sigortalılar 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu kapsamındayken, 4/b statüsündeki sigortalılar kapsam dışında bırakılmıştır. Sigortalının 5510 sayılı Kanunun 13.maddesi birinci fıkrasında sayılan hal ve şartların birinde Covid-19 hastalığına yakalanması durumunda olayın iş kazası sayılması gerektiği söylenebilir. İşyerinin sağlık hizmet sunucusu olması durumunda ise Covid-19 hastalığına yakalanan sağlık çalışanı açısından olay meslek hastalığı olarak da değerlendirilebilir. Bütün bu durumlarda ise işverenin sorumluluk halleri söz konusu olacaktır. Bu sorumluluk hem 5510 sayılı Kanun hem de 6331 sayılı Kanun açısından araştırılacaktır. Şüphesiz sigortalılar açısından da sorumluluk üzerinde durulacaktır. Ülkemizdeki sosyal güvenlik otoritesi olan Sosyal Güvenlik Kurumunun (SGK) konuya yaklaşımı ise söz konusu salgına maruz kalan sigortalıların hastalık sigortası kapsamında olduğu yönündedir. Sosyal Güvenlik Kurumunun Covid-19 virüsünü bulaşıcı bir hastalık olarak dikkate alarak bu sonuca ulaştığı anlaşılmaktadır. Yapılan bu değerlendirmede 5510 sayılı Kanunun 13.maddesi birinci fıkrasında sayılan hal ve şartlar üzerinde durulmadığı, sağlık hizmet sunucularında çalışan sağlık çalışanları açısından ise

5510 sayılı Kanununun 14.maddesi birinci fıkrasının göz önünde bulundurulmadığı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Yeni koronavirüs, iş kazası, meslek hastalığı, sigortalılık statüsü

İZMİR DEMOKRASİ ÜNİVERSİTESİ

Bildiri ID: 393

COVID 19 SALGINI ÇERÇEVESİNDE MEDENİ USUL HUKUKUNDA ALENİLİK İLKESİ

Dr. Öğr. Üyesi Ebru AY CHELLI, *İzmir Demokrasi Üniversitesi*

Medeni Usul Hukuku'nun önemli ilkelerinden ve adil yargılanma hakkının unsurlarından biri olan aleniyet ilkesi, duruşmaların sadece taraflara değil, yargılamanın tarafı olmayan üçüncü kişilere de açık olması ve hükmün de yine bu kişilerce öğrenilebilmesini ifade eden bir ilkedir. Yeni HMK'da değişikliğe uğrayan ilke, özel hayatın gizliliğinin korunması ve kanunun öngördüğü durumların söz konusu olması durumunda uygulanmayabilmektedir ve mutlak karakterli değildir. Covid 19 salgını ve duruşmaların herkes açık olması değerlendirildiğinde, salgının, ilkeye yine bir sınırlandırma getirdiği görülmektedir. Duruşma salonuna alınacak kişi sayısının sınırlandırılması ve mesafe kuralının uygulanması aleniyet ilkesinin bir istisnasını oluşturmaktadır. Kamu sağlığının gerektirdiği halde getirilen sınırlandırmalar İsviçre ve Fransız hukuklarında da görülmektedir. HMK'nın 149. maddesi uyarınca duruşmaların görüntü ve ses aktarımı yoluyla yapılabilmesi, salgının yayılmasını engelleyen bir çözüm olarak karşımıza çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Covid 19, medeni usul hukuku, duruşma, alenilik